

USTAWA

z dnia 2001 r.

o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami.**Rozdział 1****Przepisy ogólne****Art. 1**

1. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) system płatności – podlegające prawu polskiemu prawne powiązania pomiędzy co najmniej trzema instytucjami, w tym co najmniej jedną instytucją, o której mowa w pkt 4 lit. a) – e) lub lit. h), z wyłączeniem uczestnika pośredniego, w ramach których obowiązują wspólne dla tych uczestników zasady realizacji ich zleceń rozrachunku, o których mowa w pkt 11 lit. a),
- 2) system rozrachunku papierów wartościowych – podlegające prawu polskiemu prawne powiązania pomiędzy co najmniej trzema instytucjami, w tym co najmniej jedną instytucją, o której mowa w pkt 4 lit. a) – e) lub lit. h), z wyłączeniem uczestnika pośredniego, w ramach których obowiązują wspólne dla tych uczestników zasady realizacji ich zleceń rozrachunku, o których mowa w pkt 11 lit. b),
- 3) inne państwo członkowskie – inne niż Rzeczpospolita Polska państwo, które należy do Europejskiego Obszaru Gospodarczego, to jest: państwa członkowskie Unii Europejskiej oraz Islandia, Liechtenstein i Norwegia,
- 4) instytucja – każdy z następujących podmiotów, który jest uczestnikiem systemu płatności lub systemu rozrachunku papierów wartościowych, odpowiedzialny za wykonanie zobowiązań wynikających z realizacji zleceń rozrachunku w systemie:
 - a) Narodowy Bank Polski, zwany dalej „NBP”,
 - b) bank centralny innego państwa,
 - c) bank krajowy, oddział banku zagranicznego oraz instytucja kredytowa w rozumieniu ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. Nr 140, poz. 939, z 1998 r. Nr 160, poz. 1063 i Nr 162, poz. 1118, z 1999 r. Nr 11, poz. 95 i Nr 40, poz. 399, z 2000 r. Nr 93, poz. 1027, Nr 94, poz. 1037, Nr 114, poz. 1191, Nr 116, poz. 1216, Nr 119, poz. 1252 i Nr 122, poz. 1316 oraz z 2001 r. Nr 8, poz. 64 i Nr ..., poz. ...),
 - d) dom maklerski w rozumieniu ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. - Prawo o publicznym obrocie papierami wartościowymi (Dz. U. Nr 118, poz. 754 i Nr 141, poz. 945, z 1998 r. Nr 107, poz. 669 i Nr 113, poz. 715 oraz z 2000 r. Nr 22, poz. 270, Nr 60, poz. 702 i 703, Nr 94, poz. 1037, Nr 103, poz. 1099, Nr 114, poz. 1191, Nr 116, poz. 1216 i Nr 122, poz. 1315),
 - e) zagraniczna osoba prawna, o której mowa w art. 52 ustawy wskazanej w lit. d),
 - f) zagraniczna osoba prawna, prowadząca na terenie Rzeczypospolitej Polskiej działalność maklerską na podstawie art. 52a ustawy wskazanej w lit. d),

- g) mające siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i lokujące na własny rachunek środki pieniężne na rynku papierów wartościowych:
- zakład ubezpieczeniowy w rozumieniu ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. z 1996 r. Nr 11, poz. 62, z 1997 r. Nr 43, poz. 272, Nr 88, poz. 554, Nr 107, poz. 685, Nr 121, poz. 769 i 770 i Nr 139, poz. 934, z 1998 r. Nr 113, poz. 715, Nr 155, poz. 1015, z 1999 r. Nr 49, poz. 483, Nr 101, poz. 1178 i Nr 110, poz. 1255 oraz z 2000 r. Nr 43, poz. 483, Nr 48, poz. 552, Nr 70, poz. 819, Nr 114, poz. 1191 i Nr 116, poz. 1216),
 - fundusz inwestycyjny w rozumieniu ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. o funduszach inwestycyjnych (Dz. U. Nr 139, poz. 933, z 1999 r. Nr 72, poz. 801 oraz z 2000 r. Nr 103, poz. 1099 i Nr 114, poz. 1192),
 - fundusz emerytalny w rozumieniu ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (Dz. U. Nr 139, poz. 934, z 1998 r. Nr 98, poz. 610, Nr 106, poz. 668 i Nr 162, poz. 1118, z 1999 r. Nr 110, poz. 1256, z 2000 r. Nr 60, poz. 702 oraz z 2001 r. Nr 8, poz. 64),
- h) organ władzy publicznej,
- i) podmiot objęty gwarancjami, udzielonymi przez organ władzy publicznej,
- j) podmiot, którego siedziba znajduje się poza terytorium innych państw członkowskich, prowadzący działalność analogiczną do działalności instytucji kredytowej, o której mowa w lit. c), lub zagranicznej osoby prawnej, o której mowa w art. 52 i art. 52a ustawy wskazanej w lit. d),
- k) inny niż wymieniony w lit. a) – j) uczestnik systemu rozrachunku papierów wartościowych, ponoszący odpowiedzialność za wykonanie zobowiązań wynikających z realizacji zleceń rozrachunku w tym systemie, pod warunkiem, że co najmniej trzema uczestnikami tego systemu są podmioty, o których mowa w lit. a) – c),
- 5) partner centralny – podmiot, który działa w systemie jako wyłączny kontrahent dla instytucji w odniesieniu do ich zleceń rozrachunku,
- 6) agent rozrachunkowy – podmiot prowadzący w ramach systemu rachunki rozliczeniowe dla instytucji lub partnera centralnego, poprzez które dokonuje rozrachunku i udziela - w zależności od posiadanych uprawnień - kredytu dla celów rozrachunkowych instytucji lub partnerowi centralnemu,
- 7) izba rozliczeniowa – podmiot, do którego obowiązków należy obliczanie należności lub zobowiązań netto instytucji, partnera centralnego lub agenta rozrachunkowego,
- 8) uczestnik - instytucja, partner centralny, agent rozrachunkowy, izba rozliczeniowa;
- 9) uczestnik pośredni – podmiot, o którym mowa w pkt 4 lit. c), związany z instytucją umową umożliwiającą przekazywanie jego zleceń rozrachunku do systemu,
- 10) papiery wartościowe – papiery wartościowe w rozumieniu art. 3 ustawy, o której mowa w pkt 4 lit. d),
- 11) zlecenie rozrachunku:
- a) zlecenie uczestnika dotyczące przekazania kwoty pieniężnej na rachunek odbiorcy prowadzony przez agenta rozrachunkowego lub inne zlecenie, które powoduje wykonanie lub zwolnienie z zobowiązania pieniężnego, zgodnie z zasadami systemu płatności, lub
 - b) zlecenie uczestnika dotyczące przeniesienia papierów wartościowych w drodze dokonania odpowiednich zapisów w prowadzonej ewidencji papierów wartościowych lub w inny sposób,

- 12) zagraniczne postępowanie upadłościowe – prowadzone na podstawie prawa innego państwa członkowskiego postępowanie sądowe lub administracyjne, w tym także postępowanie zabezpieczające, w ramach których mienie uczestnika systemu poddane jest kontroli lub zarządowi sądu lub innego organu w celu reorganizacji lub likwidacji uczestnika, jeżeli skutkiem tego postępowania jest zawieszenie realizacji zleceń rozrachunku lub nałożenie na nie ograniczeń,
- 13) ogłoszenie upadłości:
- a) uczestnika krajowego - zgodnie z rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 października 1934 r. - Prawo upadłościowe (Dz. U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512, z 1994 r. Nr 1, poz. 1, z 1995 r. Nr 85, poz. 426, z 1996 r. Nr 6, poz. 43, Nr 43, poz. 189, Nr 106, poz. 496 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 28, poz. 153, Nr 54, poz. 349, Nr 117, poz. 751, Nr 121, poz. 770, Nr 140, poz. 940, z 1998 r. Nr 117, poz. 756 oraz z 2000 r. Nr 26, poz. 306, Nr 84, poz. 948, Nr 94, poz. 1037 i Nr 114, poz. 1193) wydanie przez sąd właściwy w sprawach upadłości postanowienia o ogłoszeniu upadłości,
 - b) uczestnika zagranicznego - wydanie przez zagraniczny sąd lub zagraniczny organ orzeczenia, postanowienia lub decyzji, którymi pozbawiono lub ograniczono uczestnika prawa zarządu jego majątkiem lub poddano kontroli celem jego reorganizacji lub likwidacji, w postępowaniu, o którym mowa w pkt 12,
- 14) właściwe organy – organy sprawujące nadzór nad podmiotami, o których mowa w pkt 4 lit. c) – g) oraz i) – k),
- 15) kompensowanie – przekształcenie, dla każdego uczestnika, w jedno zobowiązanie netto lub jedną należność netto wzajemnych zobowiązań i należności wynikających z przekazywanych pomiędzy uczestnikami zleceń rozrachunku,
- 16) rachunek rozliczeniowy - prowadzony przez agenta rozrachunkowego i przeznaczony do dokonywania rozrachunku pomiędzy uczestnikami systemu: rachunek bankowy, rachunek pieniężny, rachunek papierów wartościowych lub konto depozytowe papierów wartościowych,
- 17) przedmiot zabezpieczenia – zbywalne aktywa:
- a) na których został ustanowiony w związku z uczestnictwem w systemie zastaw, kaucja lub inne zabezpieczenie, lub
 - b) przyjęte przez NBP, bank centralny innego państwa członkowskiego lub Europejski Bank Centralny, w związku z wykonywaniem zadań banku centralnego,
- 18) podmiot prowadzący system - partner centralny, agent rozrachunkowy, izba rozliczeniowa lub inny podmiot określający wspólne dla uczestników systemu zasady realizacji ich zleceń rozrachunku.
2. Ilekroć w ustawie używa się pojęcia system, bez bliższego określenia, rozumie się przez to system płatności i system rozrachunku papierów wartościowych.
3. Przepisy ustawy dotyczące papierów wartościowych stosuje się również do praw majątkowych, o których mowa w art. 97 ustawy, wymienionej w ust. 1 pkt 4 lit. d).
4. W zależności od zasad funkcjonowania systemu ten sam uczestnik może działać jako partner centralny, agent rozrachunkowy lub izba rozliczeniowa oraz realizować część lub całość ich zadań.

Rozdział 2

Ostateczność rozrachunków

Art. 2

1. Przepisy ustawy dotyczące skutków ogłoszenia upadłości uczestnika krajowego stosuje się odpowiednio w razie wydania postanowienia o otwarciu postępowania układowego lub orzeczenia albo decyzji o likwidacji, zawieszeniu lub ograniczeniu prowadzenia działalności uczestnika, skutkujących zawieszeniem lub ograniczeniem realizacji zleceń rozrachunku w systemie dotyczącym tego uczestnika.
2. Przepisy ustawy dotyczące skutków ogłoszenia upadłości uczestnika zagranicznego stosuje się odpowiednio do orzeczeń, postanowień lub decyzji wydanych wobec tego uczestnika przez zagraniczny sąd lub inny organ w ramach zagranicznych postępowań upadłościowych.

Art. 3

Skutki prawne wynikające z podjęcia wobec mającego siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej podmiotu, będącego uczestnikiem systemu podlegającego prawu innego państwa członkowskiego, zagranicznego postępowania upadłościowego, odnoszące się do praw i obowiązków tego podmiotu pozostających w związku z uczestnictwem w tym systemie, są określone przez prawo właściwe dla tego systemu.

Art. 4

Wprowadzone do systemu zlecenie rozrachunku nie może być skutecznie odwołane przez uczestnika albo przez osobę trzecią od momentu określonego przez zasady funkcjonowania systemu.

Art. 5

W zakresie uregulowanym ustawą skutki ogłoszenia upadłości uczestnika krajowego powstają z chwilą dojścia do NBP powiadomienia o ogłoszeniu upadłości, wydaniu postanowienia o otwarciu postępowania układowego albo o wydaniu przez sąd lub właściwy organ orzeczenia lub decyzji o likwidacji, zawieszeniu lub ograniczeniu prowadzenia działalności uczestnika skutkujących zawieszeniem lub ograniczeniem realizacji zleceń rozrachunku w systemie dotyczącym uczestnika.

Art. 6

1. W razie ogłoszenia upadłości uczestnika:
 - 1) jeżeli zlecenie rozrachunku zostało wprowadzone do systemu przed ogłoszeniem upadłości, skutki prawne wynikające z jego wprowadzenia do systemu oraz wyniki kompensowania są niepodważalne i wiążące dla osób trzecich,
 - 2) jeżeli zlecenie rozrachunku zostało wprowadzone do systemu po ogłoszeniu upadłości i jest wykonane w dniu jej ogłoszenia, skutki prawne wynikające z wprowadzenia tego zlecenia do systemu są niepodważalne i wiążące dla osób trzecich tylko wtedy, gdy po terminie rozrachunku agent rozrachunkowy, partner centralny lub izba rozliczeniowa wykażą, że nie wiedzieli, ani nie mogli wiedzieć o ogłoszeniu upadłości.
2. Przepisów umożliwiających zaskarżanie czynności prawnych upadłego uczestnika lub określających bezskuteczność czynności prawnych, dokonanych przez niego, w związku z jego uczestnictwem w systemie, przed ogłoszeniem upadłości, nie stosuje się do kompensowania i jego wyników.

Art. 7

Ogłoszenie upadłości uczestnika nie wstrzymuje możliwości wykorzystania:

- 1) środków pieniężnych i papierów wartościowych, zgromadzonych i zapisanych na jego rachunku rozliczeniowym, nie obciążonych prawem rzeczowym lub nie będących przedmiotem zabezpieczenia,
- 2) papierów wartościowych zapisanych na rachunku rozliczeniowym uczestnika jako przedmiotu zabezpieczenia kredytu uzyskanego w ramach systemu w dniu ogłoszenia upadłości, jeżeli kredyt taki może być udostępniony w ramach istniejącej umowy o kredyt,

w celu wykonania zobowiązań uczestnika wynikających ze zleceń rozrachunku wprowadzonych do systemu najpóźniej w dniu ogłoszenia upadłości.

Art. 8

1. Mienie upadłego uczestnika, określone w art. 7, a także inne aktywa niezbędne do wykonania obowiązków wynikających z uczestnictwa w systemie, powstałych przed ogłoszeniem upadłości, nie wchodzi do masy upadłości.
2. W celu wykonania obowiązków określonych w ust. 1 podmiot prowadzący system jest upoważniony do dysponowania tym mieniem.
3. Mienie, o którym mowa w ust. 1, pozostałe po wykonaniu obowiązków wynikających z uczestnictwa w systemie, wchodzi do masy upadłości.

Art. 9

W razie ogłoszenia upadłości uczestnika systemu do jego praw i obowiązków związanych z uczestnictwem w systemie stosuje się przepisy prawa polskiego, z zastrzeżeniem art. 10 ust. 2 pkt 2.

Art. 10

1. W razie ogłoszenia upadłości uczestnika systemu lub podmiotu dokonującego operacji z NBP, bankiem centralnym innego państwa członkowskiego lub Europejskim Bankiem Centralnym, przedmiot zabezpieczenia ustanowionego na rzecz innego uczestnika w związku z uczestnictwem w systemie lub na rzecz tych banków nie wchodzi do masy upadłości, z zastrzeżeniem ust. 2.
2. Jeżeli przedmiotem zabezpieczenia ustanowionego na rzecz uczestnika systemu, NBP, banku centralnego innego państwa członkowskiego lub Europejskiego Banku Centralnego są papiery wartościowe, to do określenia praw tych podmiotów, wynikających z tych papierów, stosuje się:
 - 1) przepisy prawa polskiego, o ile te papiery są zapisane w rejestrze lub na rachunku prowadzonym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
 - 2) przepisy innego państwa członkowskiego, o ile te papiery są zapisane w rejestrze lub na rachunku prowadzonym na terytorium tego państwa.

Art. 11

1. O ogłoszeniu upadłości podmiotów będących uczestnikami bądź uczestnikami pośrednimi systemu, sądy powiadamiają NBP w dniu wydania postanowienia o ogłoszeniu upadłości, podając jednocześnie godzinę jego wydania.
2. Obowiązek powiadamiania NBP, o którym mowa w ust. 1, dotyczy sądów i właściwych organów w razie wydania orzeczenia, postanowienia albo decyzji o likwidacji, zawieszeniu lub ograniczeniu prowadzenia działalności uczestnika skutkujących zawieszeniem lub ograniczeniem realizacji zleceń rozrachunku w systemie dotyczącym tego uczestnika.

3. NBP niezwłocznie po uzyskaniu informacji o wydaniu orzeczenia, postanowienia lub decyzji, o których mowa w ust. 1 lub 2, powiadamia o nich:
 - 1) podmiot prowadzący system,
 - 2) Komisję Papierów Wartościowych i Giełd, zwaną dalej „KPWiG”, jeżeli decyzja dotyczy uczestnika systemu rozrachunku papierów wartościowych,
 - 3) właściwe władze innych państw członkowskich, zgłoszone przez te państwa Komisji Europejskiej.
4. Przepis ust. 3 stosuje się odpowiednio do informacji o orzeczeniach, postanowieniach i decyzjach wydanych w zakresie zagranicznego postępowania upadłościowego, otrzymanych przez NBP od właściwych władz innych państw członkowskich.
5. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, sposób powiadamiania, o którym mowa w ust. 1, 2, 3 pkt 1 i 2 oraz ust. 4, uwzględniając w szczególności właściwości postępowania, w którym wydano orzeczenie, postanowienie lub decyzję, oraz możliwość wykorzystania technicznych środków łączności.

Art. 12

Instytucje, o których mowa w art. 1 ust. 1 pkt 4 lit. c) – k), są obowiązane do udzielania każdemu, kto ma uzasadniony prawnie interes, informacji o systemach, których są uczestnikami oraz o podstawowych zasadach ich funkcjonowania.

Art. 13

1. Przepisy art. 2 - 12 stosuje się do systemów rozrachunku papierów wartościowych prowadzonych przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A., zwany dalej „Krajowym Depozytem” oraz do systemów prowadzonych przez NBP.
2. Przepisy art. 2 - 12 stosuje się także do systemów prowadzonych przez inne podmioty niż NBP i Krajowy Depozyt, wskazanych przez ministra właściwego do spraw instytucji finansowych, w drodze rozporządzenia, wydanego po zasięgnięciu opinii Prezesa NBP oraz KPWiG.
3. Minister właściwy do spraw instytucji finansowych wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 2, wskazuje te systemy, w których istnieje ryzyko wystąpienia sytuacji, w której niewywiązanie się ze zobowiązań przez uczestnika systemu może spowodować niewywiązanie się ze zobowiązań przez innego jego uczestnika lub uczestników (ryzyko systemowe).

Rozdział 3

Zasady nadzoru

Art. 14

1. Prowadzenie systemów, z wyjątkiem systemów prowadzonych przez NBP i systemów rozrachunku papierów wartościowych prowadzonych przez Krajowy Depozyt, wymaga uzyskania zgody w odniesieniu do:
 - 1) systemów płatności – Prezesa NBP,
 - 2) systemów rozrachunku papierów wartościowych – KPWiG, wydawanej po zasięgnięciu opinii Prezesa NBP.

2. Zgody wymaga również wprowadzenie zmian w zasadach funkcjonowania systemu, na którego prowadzenie wymagana jest zgoda; przepisy art. 15 - 17 stosuje się odpowiednio.

Art. 15

1. Postępowanie w sprawie uzyskania zgody, o której mowa w art. 14 ust. 1, wszczyna się na wniosek podmiotu zamierzającego prowadzić system.
2. Wniosek składa się do organu wydającego zgodę najpóźniej na trzy miesiące przed planowanym terminem rozpoczęcia funkcjonowania systemu, określając w nim nazwę i zasady funkcjonowania systemu oraz dołączając dokumenty wskazujące:
 - 1) zadania podmiotu, który będzie prowadził system lub prowadzącego system,
 - 2) kryteria uczestnictwa w systemie,
 - 3) moment wprowadzenia zlecenia rozrachunku do systemu oraz moment, od którego zlecenie rozrachunku nie może zostać odwołane przez uczestnika lub osobę trzecią,
 - 4) zasady przekazywania, wprowadzania i wykonywania zleceń rozrachunku w systemie,
 - 5) zakres wzajemnej odpowiedzialności uczestników systemu i podmiotu prowadzącego system,
 - 6) formę prawną podmiotu zamierzającego prowadzić system.
3. Do wniosku dołącza się ponadto listę uczestników i – o ile jest to możliwe - listę uczestników pośrednich systemu, wraz z danymi o ich nazwie (firmie), siedzibie i miejscu prowadzenia działalności przez każdego z nich.
4. Podmioty prowadzące systemy informują organ wydający zgodę o każdej zmianie danych, o których mowa w ust. 3, niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 3 dni od dnia ich wystąpienia.

Art. 16

1. Zgody, o której mowa w art. 14 ust. 1, odmawia się, jeżeli zasady funkcjonowania systemu:
 - 1) są niezgodne z przepisami prawa polskiego,
 - 2) nie zapewniają sprawnego lub bezpiecznego funkcjonowania systemu.
2. Zgoda może być uchylona, jeżeli:
 - 1) działanie systemu narusza przepisy prawa polskiego,
 - 2) działanie systemu w sposób rażąco narusza sprawne lub bezpieczne jego funkcjonowanie,
 - 3) w zasadach funkcjonowania systemu zostały wprowadzone zmiany bez uzyskania zgody, o której mowa w art. 14 ust. 2.
3. Wskutek uchylenia zgody podmiot prowadzący system ma obowiązek zamknięcia systemu w oznaczonym terminie.

Art. 17

Do decyzji, o których mowa w art. 14 i art. 16, stosuje się odpowiednio art. 127 § 3 Kodeksu postępowania administracyjnego.

Rozdział 4

Przepisy szczególne

Art. 18

Jeżeli podmiotem prowadzącym system jest spółka handlowa w rozumieniu Kodeksu spółek handlowych, na spółkę przejmującą lub spółkę nowo zawiązaną – powstałą w związku z połączeniem lub podziałem – nie przechodzi zgoda, o której mowa w art. 14.

Art. 19

Prowadzenie systemu nie jest działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. – Prawo działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 101, poz. 1178 oraz z 2000 r. Nr 86, poz. 958 i Nr 114, poz. 1193).

Art. 20

Prezes NBP, w drodze obwieszczenia, ogłasza listy podmiotów będących uczestnikami systemów, o których mowa w art. 13, w tym także uczestników pośrednich. W obwieszczeniu zamieszcza się nazwę (firmę), siedzibę i miejsce prowadzenia działalności każdego z tych podmiotów, a także zmiany w tym zakresie.

Art. 21

Prezes NBP informuje Komisję Europejską o systemach, o których mowa w art. 13.

Rozdział 5

Przepisy karne

Art. 22

1. Kto bez wymaganej zgody, o której mowa w art. 14, prowadzi system lub dokonuje zmian w zasadach jego funkcjonowania, nie wykonuje obowiązku zamknięcia systemu w oznaczonym terminie pomimo decyzji uchylającej zgodę na jego prowadzenie lub decyzji nakazującej jego zamknięcie
podlega grzywnie do 5 000 000 zł.
2. Tej samej karze podlega, kto nie dopełnia obowiązku przekazania dokumentów, o którym mowa w art. 25 ust. 2,
3. Tej samej karze podlega, kto dopuszcza się czynu określonego w ust. 1 lub 2, działając w imieniu lub na rzecz osoby fizycznej, osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nie posiadającej osobowości prawnej.

Art. 23

1. Kto nie dopełnia obowiązku przekazania informacji, o którym mowa w art. 15 ust. 4,
podlega grzywnie do 500 000 zł.
2. Tej samej karze podlega, kto dopuszcza się czynu określonego w ust. 1, działając w imieniu lub na rzecz osoby fizycznej, osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nie posiadającej osobowości prawnej.

Rozdział 6

Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe

Art. 24

W ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o publicznym obrocie papierami wartościowymi (Dz. U. Nr 118, poz. 754 i Nr 141, poz. 945, z 1998 r. Nr 107, poz. 669 i Nr 113, poz. 715 oraz z 2000 r. Nr 22, poz. 270, Nr 60, poz. 702 i 703, Nr 94, poz. 1037, Nr 103, poz. 1099, Nr 114, poz. 1191, Nr 116, poz. 1216 i Nr 122, poz. 1315) skreśla się art. 139.

Art. 25

1. Przepisu art. 14 ust. 1 ustawy nie stosuje się do systemów w rozumieniu art. 1 ust. 1 pkt 1 i 2 prowadzonych w dniu jej wejścia w życie.
2. Podmioty prowadzące systemy, o których mowa w ust. 1, z wyjątkiem NBP i Krajowego Depozytu, prześlą odpowiednio NBP w odniesieniu do systemów płatności lub KPWiG w odniesieniu do systemów rozrachunku papierów wartościowych, w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, dokumenty wskazane w art. 15 ust. 2.
3. Ocena zasad funkcjonowania systemów, o których mowa w ust. 1, na podstawie dokumentów przekazanych zgodnie z ust. 2, dokonywana jest pod względem:
 - 1) zgodności z przepisami prawa polskiego,
 - 2) zapewnienia sprawnego i bezpiecznego funkcjonowania systemu.
4. Jeżeli zasady funkcjonowania systemu, o którym mowa w ust. 1, nie spełniają kryteriów wymienionych w ust. 3, Prezes NBP w odniesieniu do systemu płatności lub KPWiG po zasięgnięciu opinii Prezesa NBP w odniesieniu do systemów rozrachunku papierów wartościowych, wydaje:
 - 1) zalecenie dostosowania systemu, lub
 - 2) decyzję nakazującą zamknięcie systemu, w oznaczonym terminie.
5. Do decyzji, o których mowa w ust. 4 pkt 2, stosuje się odpowiednio art. 127 § 3 Kodeksu postępowania administracyjnego.

Art. 26

Minister właściwy do spraw instytucji finansowych przed dniem uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej poinformuje Komisję Europejską, że NBP jest podmiotem, który sądy lub właściwe organy powiadamiają o wydanych przez siebie orzeczeniach, postanowieniach lub decyzjach, o których mowa w art. 11 ust. 1 i 2.

Art. 27

Przepisy art. 1 ust. 1 pkt 3 i 4 lit. f) i lit. j), art. 2–13, art. 20–21 i art. 24 stosuje się z dniem uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej.

Art. 28

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2002 r.

UZASADNIENIE

Ustawa o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami ma na celu implementację do polskiego systemu prawnego *Dyrektywy 98/26/EC Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 maja 1998 r. w sprawie ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych*. Zasadniczym celem wprowadzenia w Unii Europejskiej Dyrektywy 98/26/EC było zapewnienie ostateczności rozrachunku przez zredukowanie ryzyka systemowego wynikającego z funkcjonowania systemów płatności i powiązanych z nimi systemów rozrachunku papierów wartościowych, ze szczególnym uwzględnieniem wyeliminowania skutków upadłości jednego z uczestników takiego systemu dla pozostałych uczestników, a tym samym na stabilność całego systemu finansowego. Wysoka efektywność i bezpieczeństwo działania wzajemnie ze sobą powiązanych systemów płatności i systemów rozrachunku papierów wartościowych jest bardzo istotnym czynnikiem mającym wpływ nie tylko na stabilność rynku finansowego, ale również na skuteczność prowadzonej przez bank centralny polityki pieniężnej. Ponadto w dobie coraz większej globalizacji rynków finansowych i rozwoju transgranicznych operacji zaburzenia w funkcjonowaniu systemów płatności lub systemu rozrachunku papierów wartościowych mogą w bardzo szybkim tempie wygenerować destabilizację powiązanych ze sobą rynków finansowych wielu krajów.

Dyrektywa 98/26/EC nakazuje uwzględnienie w systemie prawnym następujących najważniejszych wymagań:

- 1) wyeliminowanie retroaktywnych skutków wynikających z ogłoszenia upadłości (tzw. „godziny zero”) uczestnika systemu płatności lub systemu rozrachunku papierów wartościowych, umożliwiających dotąd wycofanie jego zleceń rozrachunku zrealizowanych w systemie przed ogłoszeniem upadłości (w tym również zleceń rozrachunku wynikających ze skompensowania jego pojedynczych zobowiązań i należności w stosunku do pozostałych uczestników systemu) – art. 3 ust. 2 dyrektywy,
- 2) zapewnienie wypełnienia zobowiązań przez uczestnika z tytułu jego uczestnictwa w systemie oraz jego zleceń rozrachunku wprowadzonych do systemu przed ogłoszeniem jego upadłości poprzez wykorzystanie środków finansowych i papierów wartościowych dostępnych na jego rachunku w dniu otwarcia postępowania z możliwością wykorzystania dostępnych w tym dniu środków kredytowych – art. 3 ust. 1, art. 4, art. 7 dyrektywy,

- 3) zapewnienie praw do papierów wartościowych i realizacji praw z papierów wartościowych ustanowionych jako zabezpieczenie z tytułu uczestnictwa w systemie uczestnika, wobec którego ogłoszono upadłość, na rzecz innego uczestnika systemu lub na rzecz banku centralnego z tytułu przeprowadzanych przez tego uczestnika z bankiem centralnym operacji, w tym operacji dotyczących polityki pieniężnej – punkt (10) preambuły, art. 9 ust. 1 dyrektywy,
- 4) zapewnienie w stosunku do papierów wartościowych wykorzystywanych jako zabezpieczenie uczestnictwa w systemie lub w operacjach z bankiem centralnym stosowania prawa kraju, na terenie którego papiery takie są przechowywane,
- 5) określenie organu uprawnionego do przekazywania i uzyskiwania informacji z zakresu objętego dyrektywą do i z Komisji Europejskiej oraz - opcjonalnie - do wykonywania funkcji nadzorczych nad systemami płatności i systemami rozrachunku papierów wartościowych.

Ze względu na wskazane wcześniej liczne współzależności występujące pomiędzy oboma rodzajami systemów objętych dyrektywą, w tym wspólne dla nich przepisy dyrektywy, jak również z uwagi na fakt, że dyrektywa wprowadzałaby do prawa polskiego nowe pojęcia (m. in. system płatności, system rozrachunku papierów wartościowych) oraz nowe przepisy, które byłyby niemożliwe lub niezasadne do zaadoptowania na gruncie dotychczasowych ustaw, w uzgodnieniu z Ministerstwem Finansów, resortem wiodącym w obszarze negocjacyjnym „Swobodny przepływ kapitału”, do którego należy ww. dyrektywa, ustalono, że jej implementacja następowałaby w drodze nowej odrębnej ustawy, której projekt przygotowałby Narodowy Bank Polski, z możliwością wprowadzenia w niej, obok głównych regulacji, również ewentualnych zmian do innych ustaw. Wobec powyższego projekt ustawy implementującej Dyrektywę 98/26/EC przygotowany został przy założeniu, że ustawa obejmie całościowo problematykę wynikającą z powyższej dyrektywy, tj. zarówno w stosunku do funkcjonujących już systemów płatności prowadzonych przez Narodowy Bank Polski lub przez innego operatora, potencjalnych nowych systemów płatności, jak również w stosunku do istniejących systemów rozrachunku papierów wartościowych prowadzonych przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. lub Narodowy Bank Polski oraz do potencjalnych nowych systemów rozrachunku papierów wartościowych. W związku z powyższym założeniem przyjęto, że wszystkie aspekty związane ze skutkami dotyczącymi systemów płatności i systemów rozrachunku papierów wartościowych, a wynikającymi z otwarcia postępowania upadłościowego, będą rozwiązane w omawianej ustawie. Tym samym wyeliminowane zostaną dotychczasowe połowiczne przepisy w prawie polskim w tym zakresie (art. 139 w ustawy Prawo o publicznym obrocie papierami wartościowymi), przy równoczesnym braku odpowiednich przepisów w Prawie bankowym dla rozliczeń pieniężnych.

Rzeczywista efektywność i skuteczność przepisów projektowanej ustawy będzie zależna od jakości funkcjonujących w kraju systemów płatności i systemów rozrachunku papierów wartościowych oraz od

sposobu przekazywania informacji o funkcjonujących w kraju systemach i ich uczestnikach oraz o ogłoszeniu upadłości innego uczestnika systemu lub o podjęciu wobec niego postępowania mającego podobne skutki przez sądy i właściwe organy wyznaczonym podmiotom w Polsce oraz Komisji Europejskiej. Uwzględniając aktualnie obowiązujące w prawie polskim rozwiązania dotyczące zakresu kompetencji właściwych organów pełniących funkcje nadzorcze nad określonymi segmentami rynku, w tym Komisji Papierów Wartościowych i Giełd nad rynkiem papierów wartościowych, Narodowego Banku Polskiego z racji ustawowej funkcji organizowania rozliczeń pieniężnych nad systemami płatności, projekt ustawy, w celu zapewnienia jak najprostszych procedur, przewiduje wskazanie jedynie Narodowego Banku Polskiego jako organu uprawnionego do otrzymywania i dalszego przekazywania takich informacji. Jednocześnie, mając na względzie, jak wyżej wspomniano, jakość funkcjonujących systemów i ich potencjalny wpływ na stabilność systemów finansowych, projekt określa zasady, na podstawie których Narodowy Bank Polski będzie uprawniony do oceny funkcjonowania istniejących systemów płatności oraz licencjonowania nowych takich systemów, a Komisja Papierów Wartościowych i Giełd, po zasięgnięciu opinii Prezesa NBP, do oceny funkcjonowania obecnych systemów rozrachunku papierów wartościowych i licencjonowania nowych.

Ze względu na fakt, że efektywność i bezpieczeństwo funkcjonujących systemów płatności i systemów rozrachunku papierów wartościowych ma zasadnicze znaczenie dla stabilności polskiego systemu finansowego, projekt ustawy przewiduje wcześniejsze, tzn. przed wejściem Polski do Unii Europejskiej, wprowadzenie w życie tych przepisów, które umożliwiają bieżącą ocenę takich systemów, szczególnie pod kątem generowanego przez nie ryzyka systemowego, tj. ryzyka wystąpienia sytuacji, w której niewywiązanie się w terminie z zobowiązań przez uczestnika systemu może spowodować niewywiązanie się z zobowiązań innych jego uczestników, oraz licencjonowanie nowych systemów płatności i systemów rozrachunku papierów wartościowych (dyrektywa dopuszcza w tym zakresie możliwość nałożenia „na systemy działające pod ich jurysdykcją wymagań w zakresie nadzoru lub autoryzacji”). Uwzględniając fakt, że polski rynek pieniężny i kapitałowy charakteryzują się jeszcze dużą zmiennością o charakterze zarówno instytucjonalnym, jak i systemowym, wprowadzenie możliwości nadzorowania funkcjonowania istniejących, a także nowo powstających, systemów płatności i rozrachunku papierów wartościowych będzie korzystne dla stabilności finansowej. Dlatego też projekt ustawy problematyce sprawowania nadzoru nad systemami objętymi ustawą poświęca odrębny rozdział.

Dalsza część uzasadnienia szczegółowo przedstawia strukturę projektu ustawy i jej poszczególne przepisy.

Ustawa dzieli się na sześć rozdziałów:

- Rozdział 1 – Przepisy ogólne (art. 1),
- Rozdział 2 – Ostateczność rozrachunków (art. 2 – 13),

- Rozdział 3 – Zasady nadzoru (art. 14 – 17),
- Rozdział 4 – Przepisy szczególne (art. 18 – 21),
- Rozdział 5 – Przepisy karne (art. 22 – 23),
- Rozdział 6 – Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe (art. 24 - 27).

Artykuł 1 ust. 1 jest implementacją głównie artykułu 2 dyrektywy i stanowi słowniczek ustawy. Wprowadza on wiele pojęć, które dotychczas nie funkcjonowały na gruncie prawa polskiego (jak np. „system płatności”, „system rozrachunku papierów wartościowych”, „zlecenie rozrachunku” lub „kompensowanie”), jak również takie, które ze względu na specyfikę regulowanych przez projektowaną ustawę zagadnień wymagały szczególnego zdefiniowania w celu zagwarantowania realizacji głównego celu ustawy, którym jest zapewnienie ostateczności rozrachunku (np. „zagraniczne postępowanie upadłościowe”, „ogłoszenie upadłości”). Ust. 2 tego artykułu wskazuje, że stosowany w ustawie wyraz „system” obejmuje swoim zakresem zarówno „system płatności”, jak i „system rozrachunku papierów wartościowych”. Konstrukcja taka nie powoduje wydłużenia tekstu ustawy oraz zwiększa jej czytelność. Ust. 3 nakazuje stosowanie ustawy także do praw majątkowych, o których mowa w art. 97 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. - Prawo o publicznym obrocie papierami wartościowymi, tj. m. in. praw majątkowych, których cena rynkowa zależy od kształtowania się ceny rynkowej walut obcych lub od zmiany wysokości stóp procentowych. Jest to zgodne z art. 2 lit. h dyrektywy, gdyż zakresem wewnętrznych aktów prawnych ją implementujących w odniesieniu do papierów wartościowych mogą zostać objęte wszystkie instrumenty wymienione w części B załącznika do dyrektywy 93/22/EWG w sprawie usług inwestycyjnych w zakresie papierów wartościowych, w tym również kontrakty terminowe.

Artykuł 2 jest przepisem generalnie określającym, że przepisy ustawy określające skutki ogłoszenia upadłości uczestnika systemu stosuje się także w razie wydania orzeczeń, postanowień lub decyzji w ramach innych postępowań (sądowych lub administracyjnych), skutkujących zawieszeniem lub ograniczeniem realizacji w ramach systemu zleceń rozrachunku dotyczących tego uczestnika. W ust. 2 odpowiednie stosowanie skutków ogłoszenia upadłości uczestnika zagranicznego zostało rozciągnięte na przypadki wydania wobec uczestnika orzeczeń, postanowień lub decyzji przez zagraniczny sąd lub inny właściwy organ w ramach zagranicznych postępowań upadłościowych w rozumieniu art. 1 pkt 12 ustawy.

Artykuł 3 jest związany z problematyką upadłości transgranicznej. Stanowi on implementację artykułu 8 dyrektywy i jest gwarancją wypełnienia - przez będące uczestnikami systemów zagranicznych polskie podmioty w razie ich upadłości - zobowiązań wynikających z uczestnictwa we wspomnianych systemach.

Artykuł 4 stanowi implementację art. 3 i 5 dyrektywy. Ich celem jest zapewnienie neodwoływalności zlecenia, które zostało wprowadzone do systemu i przez niego zaakceptowane.

Artykuł 5 jest implementacją artykułu 6 ust. 1 dyrektywy. Przepis ten ma na celu zmniejszenie ryzyka cofnięcia rozrachunku dokonanego po dniu ogłoszenia upadłości, w sytuacji gdy powiadomienie NBP przez sądy o ogłoszeniu upadłości nastąpiłoby w terminie późniejszym niż wynika z art. 11. Powiązanie

określonych skutków ogłoszenia upadłości z momentem ww. powiadomienia NBP eliminuje ryzyko związane z ewentualnym brakiem dostępu lub nierównym dostępem poszczególnych operatorów systemów do informacji o upadłości uczestników. Taka konstrukcja nie wprowadza innej definicji ogłoszenia upadłości w stosunku do prawa upadłościowego. Artykuł 5 projektu określa jedynie, kiedy powstają, określone ustawą, skutki ogłoszenia upadłości wobec uczestnika systemu. Regulacja taka jest niezbędna ze względu na konieczność szczególnego potraktowania upadłości uczestnika systemu w stosunku do ogólnie obowiązujących zasad, co jest celem regulacji zawartej w dyrektywie.

Artykuł 6 projektu ustawy stanowi implementację artykułu 3 dyrektywy, jest związany z ogłoszeniem upadłości uczestnika systemu i przewiduje, że skutki prawne wynikające z wprowadzonych do systemu zleceń rozrachunku tego uczestnika przed ogłoszeniem upadłości są prawnie wiążące oraz wyniki kompensowania niepodważalne dla osób trzecich. Natomiast jeżeli zlecenia rozrachunku zostały wprowadzone do systemu po ogłoszeniu upadłości i wykonane w dniu jej ogłoszenia, będą one niepodważalne i wiążące dla osób trzecich tylko w jednym przypadku, tzn. przy zaistnieniu sytuacji, że agent rozrachunkowy, partner centralny lub izba rozliczeniowa nie wiedzieli ani nie mogli wiedzieć o ogłoszeniu upadłości oraz to udowodnili. Artykuł 6 ust. 2 stanowi zagwarantowanie niepodważalności rozrachunku dokonanego w wyniku kompensowania w przypadku upadłości jednego z uczestników systemu. Niepodważalność ta została zagwarantowana poprzez wyłączenie możliwości stosowania odrębnych przepisów pozwalających na zaskarżanie czynności prawnych upadłego uczestnika (np. actio Pauliana) lub określających bezskuteczność jego czynności dokonanych przed ogłoszeniem upadłości. Wyłączenia te odnoszą się tylko do tych czynności upadłego uczestnika systemu, które pozostają w związku z jego uczestnictwem w systemie.

Zarówno artykuł 4, dotyczący nieodwoływalności zlecenia rozrachunku, jak i art. 6, dotyczący niepodważalności zlecenia, nie ograniczają możliwości cofnięcia, np. z powodu braku środków na rachunkach uczestników, rozrachunku dokonywanego w wyniku kompensowania, tzw. "unwinding", gdyż zabezpieczają one ostateczność rozrachunku z punktu widzenia prawnego, ale nie gwarantują w pełni dokonania rozrachunku jako takiego w systemach netto pod względem innych aspektów, warunkujących przeprowadzenie rozrachunku.

Artykuł 7 stanowi implementację fakultatywnego do wdrożenia artykułu 4 dyrektywy. Stwarza on możliwość wykorzystania środków pieniężnych i papierów wartościowych zgromadzonych i zapisanych na rachunku rozliczeniowym uczestnika systemu, a także papierów wartościowych stanowiących przedmiot zabezpieczenia kredytu uzyskanego w ramach systemu, w celu wypełnienia zobowiązań uczestnika wynikających ze zleceń rozrachunku wprowadzonych do systemu najpóźniej w dniu ogłoszenia upadłości.

Artykuł 8 projektu ustawy stanowi implementację artykułu 7 dyrektywy. Ust. 1 wprowadza zasadę, że określone w art. 7 mienie upadłego uczestnika systemu a także inne aktywa niezbędne do wypełnienia

obowiązków takiego uczestnika, wynikających z uczestnictwa w systemie, nie wchodzi do masy upadłości. Artykuł ten swoim zakresem obejmuje nie tylko zobowiązania wynikające ze zleceń rozrachunku, ale również wszystkie inne obowiązki upadłego uczestnika związane z uczestnictwem w systemie. Artykuł ten odnosi się tylko do obowiązków, które powstały przed ogłoszeniem upadłości. Regulacja taka jest konieczna ze względu na cele, które ma realizować, czyli m. in. zapewnienie ostateczności rozrachunku w poszczególnych systemach, a w konsekwencji bezpieczeństwa rynku pieniężnego i rynku papierów wartościowych. Upadłość bowiem uczestnika systemu, zwłaszcza posiadającego wobec innych uczestników zobowiązania opiewające na duże wartości, mogłaby pociągnąć za sobą upadłość innych uczestników systemu, a w konsekwencji zachwianie stabilności systemu. Ust. 2 konstytuuje dla podmiotu prowadzącego system prawo do dysponowania mieniem określonym w ust. 1. Art. 8 ust. 3 określa, że mienie pozostałe po wykonaniu obowiązków wynikających z uczestnictwa w systemie wchodzi do masy upadłości.

Artykuł 9 projektu ustawy stanowi implementację art. 8 dyrektywy. Stosowanie prawa polskiego zostało tu wyłączone jedynie w odniesieniu do stanowiących przedmiot zabezpieczenia papierów wartościowych, przechowywanych w rejestrze lub na rachunku na terytorium innego państwa. Wspomniany w art. 9 projektu ustawy artykuł 10 ust. 2 pkt 2 wprowadza normę kolizyjną, zgodną z zasadą „*lex rei sitae*”. Jej wyrazem jest art. 25 ust. 1 ustawy Prawo prywatne międzynarodowe (Dz. U. z 1965 r. Nr 46, poz. 290). Zgodnie z tą zasadą strony umowy (transakcji) jako prawo w odniesieniu do niej właściwe mogą wybrać prawo pozostające w związku z tą umową. W tym przypadku związek ten może stanowić miejsce lokalizacji papierów wartościowych stanowiących przedmiot zabezpieczenia.

Art. 10 projektu ustawy stanowi odzwierciedlenie artykułu 9 dyrektywy. Ust. 1 stanowi, że do masy upadłości nie wchodzi przedmiot zabezpieczenia. Ustawa odnosi się w tym miejscu nie tylko do zabezpieczeń ustanowionych w ramach systemu, ale także do zabezpieczeń, które są ustanawiane przez podmioty dokonujące operacji z NBP, bankiem centralnym innego Państwa Członkowskiego Unii Europejskiej lub Europejskim Bankiem Centralnym. Ust. 2 natomiast zawiera wyjątek od stosowania prawa polskiego do określenia praw danego podmiotu wynikających z przedmiotu zabezpieczenia, gdyż dopuszcza do określenia tych praw prawo innego państwa – mianowicie tego, w którym papiery wartościowe są przechowywane w rejestrze lub na rachunku („*lex conto sitae*”). Ustawa w ślad za dyrektywą wprowadza tu jednakże dwa ograniczenia: pierwsze - „*ratione materiae*”, gdyż odnosi się do przedmiotu zabezpieczenia nie w dowolnej formie, ale tylko do papierów wartościowych, drugie ograniczenie – „*ratione personae*”, które polega na możliwości stosowania do określenia praw z wyżej wspomnianych papierów wartościowych prawa innego państwa, ale tylko wówczas, jeżeli papiery te zostały ustanowione jako zabezpieczenie na rzecz ściśle określonego kręgu podmiotów, czyli uczestnika systemu, banku centralnego Państwa Członkowskiego Unii Europejskiej lub Europejskiego Banku Centralnego.

Artykuł 11 projektu ustawy jest implementacją art. 6 ust. 2 i 3 dyrektywy, dotyczących obowiązków informacyjnych, a mających na celu stworzenie sprawnego systemu przekazywania informacji o wydanych orzeczeniach, postanowieniach lub decyzjach w zakresie postępowań objętych ustawą (mówi o nich art. 2 projektu ustawy). Zgodnie z ust. 5 wspomnianego artykułu Rada Ministrów powinna określić, w drodze rozporządzenia, szczegółowy sposób powiadamiania nie tylko NBP o orzeczeniach, postanowieniach lub decyzjach odpowiednio sądów lub właściwych organów nadzoru w zakresie postępowań objętych ustawą, lecz także powiadamiania przez NBP o otrzymanym przez niego orzeczeniu, postanowieniu lub decyzji w zakresie postępowań objętych ustawą podmiotów prowadzących systemy i Komisji Papierów Wartościowych i Giełd. Należy także zaznaczyć, iż wspomniane wyżej obowiązki powiadamiania przez NBP innych podmiotów dotyczą także orzeczeń, postanowień i decyzji otrzymanych przez NBP od właściwych władz innych państw członkowskich (o czym ust. 4 w związku z ust. 3).

Art. 12 projektu ustawy odpowiada artykułowi 10 zdanie 4 dyrektywy. Związany jest on z obowiązkami informacyjnymi określonych instytucji będących uczestnikami systemów. Mają one obowiązek udzielania informacji o systemach, w których uczestniczą, ale tylko osobom, które mają w tym uzasadniony prawnie interes.

Wyszczególnianie systemów podlegających ustawie, co zostało przewidziane w jej art. 13, jest spełnieniem wymogu określonego w art. 10 zdanie 1 dyrektywy. Zgodnie z art. 13 ust. 1 rozdział 2 ustawy zatytułowany "Ostateczność rozrachunków" stosuje się *ex lege* do wszystkich systemów prowadzonych przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. oraz Narodowy Bank Polski, natomiast inne systemy - jak stanowi ust. 2 - będą w tym zakresie podlegały ustawie, o ile zostaną wskazane przez ministra właściwego do spraw instytucji finansowych, w drodze rozporządzenia, wydanego po zasięgnięciu opinii Prezesa NBP oraz KPWiG. Na podstawie ust. 3 kryterium wskazania we wspomnianym wyżej rozporządzeniu ministra właściwego do spraw instytucji finansowych stanowić będzie występujące w systemie ryzyko systemowe.

Artykuły 14 - 17 projektu stanowią implementację artykułu 10 zdanie 3 dyrektywy. Artykuł 14 określa, odnośnie których systemów wymagana jest zgoda na ich prowadzenie. Wymóg uzyskania zgody został wprowadzony również w odniesieniu do wprowadzenia zmian w zasadach funkcjonowania systemów.

Artykuł 15 i 16 szczegółowo określają procedury uzyskiwania wyżej wspomnianych zgód.

Artykuł 17 wskazuje, iż do decyzji, o których mowa w artykułach 14 i 16, należy stosować art. 127 § 3 Kodeksu postępowania administracyjnego.

Artykuł 18 projektu ustawy jest jednym z przepisów szczególnych, który wyłącza przewidzianą w ustawie Kodeks spółek handlowych możliwość sukcesji administracyjnej w zakresie zgód na rozpoczęcie funkcjonowania systemu dla podmiotów prowadzących systemy i działających w formie spółek handlowych w rozumieniu wspomnianej ustawy. Regulacja taka ma na celu zapobieganie sytuacji, iż nowo powstały – w wyniku połączenia lub podziału – podmiot prowadzi określony system po pierwsze

bez wiedzy go nadzorującego (NBP lub KPWiG), a po drugie bez zgody na prowadzenie systemu. Zapis ten wywołuje zatem konieczność uzyskania przez nowo powstały podmiot, który zamierza prowadzić system, zgody na jego prowadzenie.

Kolejnym przepisem szczególnym jest art. 19 projektu ustawy, który wyłącza stosowanie ustawy Prawo działalności gospodarczej w zakresie problematyki regulowanej projektem ustawy. Jest to związane m. in. z odmiennymi procedurami licencyjnymi przewidzianymi przez ustawę Prawo działalności gospodarczej i projekt niniejszej ustawy. Dotyczy to nie tylko procedur uzyskiwania zgód na prowadzenie działalności, lecz także organów je wydających. Należy bowiem zauważyć, iż stosowanie ustawy Prawo działalności gospodarczej nie doprowadziłoby do osiągnięcia zamierzonego przez projekt ustawy celu, a mianowicie sprawowania przez NBP i KPWiG nadzoru nad systemami płatności i systemami rozrachunku papierów wartościowych. Przykładowo, stosując przepisy ustawy Prawo działalności gospodarczej, Prezes NBP pozbawiony zostałby możliwości wydawania zgód na prowadzenie systemów płatności, co gwarantuje mu projekt ustawy. Ponadto, jako prowadzenie działalności gospodarczej w rozumieniu ustawy Prawo działalności gospodarczej nie można zakwalifikować prowadzenia systemów ani działalności podmiotów będących uczestnikami systemów w zakresie uczestnictwa w systemach, gdyż „działalność gospodarcza” w rozumieniu ustawy Prawo działalności gospodarczej ma na celu osiąganie zysku, natomiast podstawowym celem zakładania systemów i uczestnictwa w nich jest zapewnienie bezpieczeństwa i ułatwień w rozliczeniach. Przykładowo, głównymi celami uczestnictwa w prowadzonym przez NBP systemie SORBNET i utrzymywania w nim rachunków przez banki jest dokonywanie rozrachunków międzybankowych, wynikających m. in. z rozliczeń płatności detalicznych dokonywanych za pośrednictwem Krajowej Izby Rozliczeniowej. Nie jest to w żadnym stopniu działalność zarobkowa.

Art. 20 zdanie 1 ma na celu zapewnienie sądom i właściwym organom nadzoru informacji o tym, które podmioty są uczestnikami któregośkolwiek z systemów objętych przepisami rozdziału 2 ustawy "Ostateczność rozrachunków", co jest niezbędne dla zapewnienia przekazywania NBP informacji o wydanych w stosunku do tych podmiotów orzeczeniach, postanowieniach lub decyzjach w zakresie postępowań objętych ustawą (mówi o nich art. 2 projektu ustawy).

Art. 21 projektu ustawy stanowi implementację art. 10 zdanie 1 dyrektywy. Nakłada on na Prezesa NBP obowiązek informowania Komisji Europejskiej o systemach podlegających implementowanej dyrektywie. Podobny obowiązek informowania Komisji Europejskiej został nałożony na każde Państwo Członkowskie, co ma zapewnić szybki i sprawny obieg informacji w tym zakresie pomiędzy wszystkimi Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej.

Artykuły 22 i 23 określają sankcje za niewywiązywanie się przez podmioty prowadzące systemy z nałożonych na nie obowiązków związanych ze sprawowaniem nad nimi nadzoru.

Art. 22 ust. 1 przewiduje karę grzywny (do 5 000 000 zł) za prowadzenie systemu bez wymaganej zgody. Ustęp ten dotyczy systemów powstałych po wejściu w życie ustawy, gdyż podmioty prowadzące tylko

takie systemy są zobowiązane zgodnie z art. 14 do uzyskiwania zgody na ich prowadzenie. Ponieważ podmioty prowadzące systemy funkcjonujące w dniu wejścia w życie ustawy nie będą musiały uzyskiwać zgody na prowadzenie tych systemów, procedura nadzorcza w odniesieniu do takich systemów polega na zobowiązaniu podmiotów prowadzących te systemy do przekazania NBP (jeżeli chodzi o systemy płatności) lub KPWiG (jeżeli chodzi o systemy rozrachunku papierów wartościowych) dokumentów wymienionych w art. 15 ust. 2. Art. 22 ust. 2 przewiduje karę za niedopełnienie tego obowiązku. Jest to kara grzywny w tej samej wysokości co w ust. 1, gdyż dokumenty, które powinny być dostarczone, są podstawą dokonania oceny zasad funkcjonowania systemu, a ta może skutkować, zgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy, wydaniem decyzji zamknięcia systemu w oznaczonym terminie, co przy niepodporządkowaniu się podmiotu prowadzącego system powoduje sytuację podobną do prowadzenia systemu bez wymaganej zgody.

Artykuł 24 ustawy ma na celu skreślenie wraz z momentem wejścia w życie niniejszej ustawy art. 139 ustawy Prawo o publicznym obrocie papierami wartościowymi, który zawiera wyłączenia papierów wartościowych znajdujących się na koncie depozytowym lub rachunku papierów wartościowych oraz środków pieniężnych uczestnika Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych znajdujących się na rachunku pieniężnym lub rachunku bankowym od skutków środków prawnych skutkujących zawieszeniem, zaprzestaniem dokonywania spłaty zadłużeń lub ograniczających zdolność rozporządzania mieniem w zakresie potrzebnym do rozliczenia transakcji w Krajowym Depozycie. Wraz bowiem z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy, zagadnienia te kompleksowo będzie regulowała właśnie ustawa o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami.

Artykuł 25 ust. 1 określa, że do systemów prowadzonych w dniu wejścia w życie ustawy, nie ma zastosowania wymóg uzyskania zgody na prowadzenie systemu. Zagadnienia licencyjne w odniesieniu do systemów funkcjonujących w dniu wejścia w życie ustawy regulują ust. 2 - 5 omawianego artykułu.

Artykuł 26 projektu ustawy stanowi implementację artykułu 10 zdanie 1 dyrektywy, który dotyczy poinformowania Komisji Europejskiej o właściwym w danym kraju podmiocie, uprawnionym do otrzymywania od władz sądowych i administracyjnych informacji o ogłoszeniu upadłości uczestników systemów i innych decyzjach o podobnym charakterze. Podmiotem tym w Rzeczypospolitej Polskiej jest NBP, a Komisja Europejska zostanie o tym poinformowana przez ministra właściwego do spraw instytucji finansowych przed dniem przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej.

Artykuł 27 odnosi się do terminu wejścia w życie ustawy. Z wyjątkiem artykułów w nim wyszczególnionych, które wchodzi w życie z dniem przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej, ustawa wejdzie w życie w dniu 1 stycznia 2002 r. Rozwiązanie takie wynika z faktu, że przepisy wprowadzające zasadę ostateczności rozrachunku są związane z obiegiem informacji między NBP a Komisją Europejską i właściwymi władzami Państw Członkowskich Unii Europejskiej, co będzie

zasadne dopiero po przystąpieniu Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej, natomiast takiego uwarunkowania nie mają pozostałe przepisy ustawy, w tym przepisy o nadzorze nad systemami.

Przyjęcie ustawy nie pociągnie za sobą skutków ekonomiczno-społecznych.

Przyjęcie ustawy nie pociągnie za sobą skutków finansowych dla budżetu państwa.

**URZĄD
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ**

Cezary Banasiński
Podsekretarz Stanu

Sekr. Min. CB. / *298* /2001/

Warszawa, 9 maja 2001 r.

**Pani
Jolanta Rusiniak
p.o. Sekretarza Rady Ministrów
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów**

Szanowna Pani Minister

Z upoważnienia Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, przekazuję uzasadnienie dostosowawczego charakteru projektu ustawy o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami.

Z poważeniem

PODSEKRETARZ STANU

Cezary Banasiński
Cezary Banasiński

URZĄD KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ

Al. Ujazdowskie 9, 00-918 Warszawa tel. (022) 694-75-84, (022) 694-72-35, fax (022) 694-76-86

**UZASADNIENIE DOSTOSOWAWCZEGO
CHARAKTERU PROJEKTU USTAWY O OSTATECZNOŚCI
ROZRACHUNKU W SYSTEMACH PŁATNOŚCI I SYSTEMACH
ROZRACHUNKU PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH ORAZ ZASADACH
NADZORU NAD TYMI SYSTEMAMI**

I. Część ogólna

Projektowana ustawa dostosowuje ustawodawstwo polskie do ustawodawstwa Unii Europejskiej w dziedzinie swobodnego przepływu kapitału. Podstawową zasadą wspólnego rynku jest dążenie do stwarzania przedsiębiorcom z krajów członkowskich porównywalnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej na obszarze Unii Europejskiej. Przedmiotem wdrożenia jest Dyrektywa 98/26/WE w sprawie ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych (Dz. Urz. nr L166 z 11 czerwca 1998 r., s.45). Celem Dyrektywy jest zapewnienie ciągłości funkcjonowania systemów płatniczych i rozrachunku papierów wartościowych. Zakłócenia w funkcjonowaniu tych systemów mogą występować w szczególności na skutek wstrzymania wykonywania zobowiązań przez jeden podmiot należący do systemu w wyniku np. upadłości jednego z jego uczestników.

II. Część szczegółowa

Artykuł 1 – Definicje ustawowe

Projektowana ustawa zawiera katalog definicji ustawowych. Są one zgodne z prawem europejskim. Projekt, w ślad za Dyrektywą, definiuje systemy jako powiązania pomiędzy przynajmniej trzema instytucjami finansowymi, w ramach których obowiązują wspólne zasady realizacji zleceń rozrachunków pieniężnych lub zleceń rozrachunku papierów wartościowych.

Artykuł 2 – Określenie postępowań, których skutki są modyfikowane przepisami projektu

Ze względu na różnorodność systemów prawnych państw członkowskich, postępowania, regulowane zakresem Dyrektywy 98/26/WE określone są szeroko. W istocie chodzi o wpływ określonych zdarzeń na możliwość wywiązywania się przez uczestnika systemu z jego zobowiązań w systemie. Ponieważ projekt ustawy dotyczy też rozrachunków międzynarodowych lub z udziałem podmiotów zagranicznych, obejmuje on wszelkie

postępowania krajowe i zagraniczne, które w normalnym toku powodowałyby zawieszenie lub ograniczenie realizacji przez uczestnika systemu zleceń rozrachunku w systemie. Oznacza to, że przepisy dotyczące skutków upadłości, stosuje się odpowiednio do skutków tych innych zdarzeń.

Artykuł 3 – Określenie prawa właściwego dla oceny skutków prawnych zagranicznego postępowania upadłościowego.

Art. 3 projektu jest dokładnym odzwierciedleniem normy art. 8 Dyrektywy. Stanowi on, że do postępowania dotyczącego uczestników systemu zorganizowanego na podstawie prawa jednego z państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego (Unii Europejskiej, Islandii Lichtensteinu i Norwegii), stosować się będzie prawo rządzące tym systemem.

Artykuł 4 – Moment nieodwołalności zlecenia rozrachunku

Tak jak art. 5 Dyrektywy, art. 4 projektu kompetencję do określenia momentu, po którym nie można skutecznie odwołać zlecenia w systemie pozostawia podmiotowi określającemu zasady systemu.

Artykuł 5 – Moment wywołania skutków upadłości uczestnika krajowego

Art. 5 projektu przesunął moment wywołania określonych przez projekt skutków upadłości uczestnika krajowego systemu do momentu dojścia do NBP wiadomości o ogłoszeniu upadłości lub innych podobnych zdarzeniach. Projektowane rozwiązanie nie ma odpowiednika w Dyrektywie, jednakże służy ciągłości funkcjonowania systemów płatności i rozrachunku papierów wartościowych. Taki cel jest zgodny z założeniami Dyrektywy 98/26/WE .

Artykuł 6 ust. 1 – Niepodważalność i wiążący dla osób trzecich charakter zlecenia

Art. 6 ust. 1 zawiera fundamentalną dla ostateczności rozrachunku regułę, że zlecenia złożone przed momentem ogłoszenia upadłości są niepodważalne i wiążące dla osób trzecich. Przepis art. 6 ust. 1 służy odizolowaniu systemów od zakłóceń jakie mogłaby spowodować próba podważenia zleceń. Taką samą normę zawiera art. 3 ust. 1 Dyrektywy. W punkcie drugim art. 6 ust. 1 zawarty jest, zgodny z prawem europejskim wyjątek od zasady, że niepodważalność dotyczy jedynie zleceń złożonych przed ogłoszeniem upadłości.

Artykuł 6 ust. 2 – Niepodważalność kompensowania

Kompensowanie to rodzaj wielostronnego potrącenia zobowiązań uczestników systemu. Przepis art. 6 ust. 2 wyłącza zastosowanie przepisów prawa polskiego, które umożliwiłyby podważenie ostateczności kompensowania. Art. 6 ust. 2 projektu stanowi odpowiednik art. 3 ust. 1 i 2 Dyrektywy.

Artykuł 7 – Możliwość wykorzystania niektórych środków pieniężnych i papierów wartościowych do wykonania zobowiązań wynikających z systemu.

Projekt wyłącza niektóre składniki mienia upadłego uczestnika systemu z masy upadłości, w celu umożliwienia wykorzystania ich do spełnienia zobowiązań wynikających z systemu. Oznacza to, że niektóre składniki mienia zostały do tego celu zarezerwowane. Przepis art. 7 wskazuje środki i papiery wartościowe, które prowadzący system ma wykorzystać do zakończenia transakcji. Dyrektywa 98/26/WE w art. 4 pozwala państwom członkowskim na takie rozwiązanie.

Art. 8 ust. 2 – Upoważnienie dla prowadzącego system do dysponowania mieniem upadłego

Przepis art. 8 ust. 2 stanowi instrument, który pozwala wypełnić cel dostosowawczy bez zbędnej, głębokiej ingerencji w polski system prawny. Brak takiego rozwiązania w polskiej ustawie mógłby prowadzić do konieczności formalnego przekazania prowadzącemu system zarządu nad tymi środkami przez syndyka. Taka operacja, nawet najsprawniej przeprowadzona, groziłaby opóźnieniami w obrocie. Ponieważ obrót w systemach przeprowadzany jest w sposób ciągły, zakłócenie ciągłości ich działania, w poważny sposób naruszałoby cel całej regulacji, tj. płynność obrotu. Taka sytuacja mogłaby narazić Polskę na zarzut niewłaściwego wdrożenia Dyrektywy. Dlatego przepis ten jest niezbędny.

Art. 8 ust. 1 i 3 – Etapy włączenia do masy upadłości.

Dyrektywa 98/26/WE wymaga w art. 7, aby zobowiązania ze zleceń wprowadzonych do systemu przed ogłoszeniem upadłości, nie doznały uszczerbku na skutek ogłoszenia upadłości. W stosunku do nich upadłość nie może mieć skutku retroaktywanego. Na gruncie prawa polskiego, w momencie upadłości w zasadzie całe mienie upadłego wchodzi do masy. Aby umożliwić wykonanie zobowiązań zaciągniętych w ramach systemu przed ogłoszeniem upadłości, projekt ustawy stanowi, że mienie niezbędne do wykonania tych zobowiązań nie wchodzi do masy. Jeżeli jednak, po sfinalizowaniu transakcji okaże się, że pozostała jakaś część tego mienia, wchodzi ona do masy. W projektowanym kształcie art. 8 w pełni realizuje cel dostosowawczy.

Art. 9 – Prawo właściwe dla praw i obowiązków wynikających z systemu.

Wskazanie prawa polskiego, jako prawa rządzącego obowiązkami i prawami uczestników systemów rządzących prawem polskim odpowiada art. 8 Dyrektywy.

Art. 10 – Wyłączenia z masy upadłości przedmiotów zabezpieczenia

Artykuł 10 wyłącza z masy upadłości uczestnika lub podmiotu dokonującego operacji z wskazanymi bankami przedmioty zabezpieczenia ustanowione na rzecz tych banków lub

innych uczestników systemu w związku z uczestnictwem w systemie. Norma przepisu projektu wykracza poza problematykę upadłości uczestnika systemu. Jest to właściwe, ponieważ taką treść ma korespondująca norma art. 9 Dyrektywy. Jakikolwiek uszczuplenie zakresu normy będzie stanowić naruszenie celu dostosowawczego.

Art. 11 i 12 – Obowiązki informacyjne

Art. 11 wprowadza mechanizm informowania uczestników systemu i organów administracyjnych o upadłościach i innych istotnych zdarzeniach. Dyrektywa 98/26/WE w art. 6 ust. 2 pozostawia państwu wybór organu odpowiedzialnego za przekazywanie informacji. W myśl projektu będzie to Narodowy Bank Polski.

Art. 12 wdraża przepis art. 10 akapit 3 Dyrektywy, obie normy regulują prawo do uzyskania informacji o podstawowych zasadach systemu.

Art. 13 - Zakres zastosowania przepisów o skutkach upadłości i zdarzeń podobnych

Istnienie tej normy w formie odrębnego przepisu należy traktować jako zabieg legislacyjny. Norma w nim wyrażona uzupełnia zakres przedmiotowy regulacji skutków ogłoszenia tak, aby odpowiadał Dyrektywie (art. 2 w zw. z art. 2 pkt (a) Dyrektywy 98/26/WE).

Rozdział 3 – Zasady nadzoru

Dyrektywa 98/26/WE w art.10 akapit 2 upoważnia państwa do zorganizowania nadzoru nad systemami. Rozwiązania przyjęte w Rozdziale 3 projektu ustawy mieszczą się w tym upoważnieniu.

Rozdział 4 – Przepisy szczególne, Rozdział 5 – Przepisy karne, Rozdział 6 – zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe.

Przepisy ostatnich trzech rozdziałów projektu nie należą do obszaru regulacji Dyrektywy. Są one jednak niezbędne ze względu na skuteczność egzekwowania zawartych w projekcie norm.

Wniosek

W konkluzji należy stwierdzić, że omawiany projekt jest projektem dostosowującym polskie prawo do prawa Unii Europejskiej w zakresie ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych.

**SEKRETARZ
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ**
Jacek Saryusz-Wolski

Warszawa, 9 maja 2001r.

Skr. Min. JSW/1104/2001/DLE/gl

**Pani
Jolanta Rusiniak
p.o. Sekretarza Rady Ministrów**

Opinia o zgodności projektu ustawy o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami, wyrażona na podstawie art. 2 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. Nr 106, poz. 494) przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Ministra Jacka Saryusz-Wolskiego, działającego z upoważnienia Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej

W związku z przedłożonym projektem ustawy o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami (pismo nr RM-10-32-01) pozwalam sobie wyrazić następującą opinię:

1. Celem projektowanej ustawy o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami jest zmniejszenie ryzyka wystąpienia zakłóceń w funkcjonowaniu systemów płatności i systemów rozrachunku papierów wartościowych. Zakłócenia takie mogą występować w szczególności w systemach, w których wstrzymanie wykonywania zobowiązań przez jeden podmiot należący do systemu, rodzi zagrożenie niewykonywania zobowiązań przez innego uczestnika systemu.

Niebezpieczeństwo wystąpienia opisanej sytuacji nosi miano „ryzyka systemowego”. Rozwiązaniem mającym zmniejszyć prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka systemowego jest nadzór organów państwowych nad systemami płatności. Ponadto, w razie wzmożenia się ryzyka systemowego na skutek upadłości jednego z jego uczestników, projekt przewiduje odstępstwa od zasad postępowania upadłościowego. Odstępstwa te izolują systemy płatności i rozrachunku papierów wartościowych od skutków jakie, dla wierzycieli upadłego, niesie upadłość. Kolejnym instrumentem chroniącym bezpieczeństwo rozrachunków pieniężnych i papierów wartościowych są przepisy nakładające kary grzywny za nieprzestrzeganie przepisów ustawy.

2. Na podstawie art. 100a Traktatu o ustanowieniu Wspólnoty Europejskiej, Parlament Europejski i Rada przyjęły Dyrektywę nr 98/26/WE w sprawie ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych. Ponieważ Dyrektywa 98/26/WE zawiera normy mające zastosowanie do transakcji transgranicznych, stanowi ona akt prawny wpływający na realizację wolności przepływu kapitału (pkt 3 Preambuły do Dyrektywy).
3. Pierwszy rozdział Dyrektywy 98/26/WE w sprawie ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych jest poświęcony zakresowi przedmiotowemu aktu i definicjom użytym w dalszych jej przepisach. Zgodnie z prawem europejskim, wg projektu ustawy, systemy płatności i systemy rozrachunku papierów wartościowych tworzą przynajmniej trzy instytucje finansowe, w których obowiązują wspólne zasady realizacji zleceń rozrachunków.

Przedstawiony projekt ustawy właściwie transponuje pojęcia i definicje użyte w Dyrektywie.

4. Dyrektywa 98/26/WE reguluje wpływ rozpoczęcia procedury upadłościowej na rozliczenia pieniężne i papierami wartościowymi. Artykuł 6 ust. 1 projektu ustawy stanowi, że zlecenie rozrachunku i wyniki kompensowania (rodzaj potrącania wzajemnych zobowiązań i należności wynikających z przekazywanych zleceń rozrachunku pomiędzy uczestnikami systemu płatności lub rozrachunku papierów wartościowych) w razie upadłości uczestnika systemu są niepodważalne i wiążące dla osób trzecich. Są to przepisy wiernie transponujące normy Dyrektywy do prawa polskiego. Ten sam artykuł zawiera przepis, korespondujący z przepisem zamieszczonym w art. 3 Dyrektywy, stanowiący o niepodważalności kompensowania obejmującego zlecenie wprowadzone po ogłoszeniu upadłości, jeżeli określone instytucje

- biorące udział w kompensowaniu wykażą, że nie wiedziały lub nie mogły wiedzieć o ogłoszeniu upadłości. Ponadto, zgodnie z art. 3 ust. 2 Dyrektywy, projekt ustawy wyłącza możliwość podważania kompensowania w drodze zaskarżenia czynności prawnych upadłego uczestnika i poprzez powołanie przepisów określających bezskuteczność niektórych czynności prawnych dokonywanych przez upadłego przed ogłoszeniem upadłości (art. 6 ust. 2 projektu).
5. Artykuł 6 projektu ustawy zapewnia swobodę wykorzystania środków upadłego znajdujących się w systemie w dniu ogłoszenia upadłości, w celu wykonania zobowiązań wynikających z uczestnictwa w systemie. Jest to kolejne rozwiązanie izolujące system od skutków ogłoszenia upadłości jego uczestnika, a tym samym zabezpieczające płynność i bezpieczeństwo rozrachunków. Przyjęcie opisanego rozwiązania w prawie wewnętrznym nie jest obligatoryjne. Dyrektywa pozostawia państwom w tej kwestii swobodę.
 6. Na mocy artykułu 11 ust. 1 projektu, wyłączeniu z masy spadkowej podlegać będą przedmioty zabezpieczeń ustanowionych w ramach systemu na rzecz innych uczestników lub banków centralnych państwa członkowskiego albo Europejskiego Banku Centralnego. Postanowienie to jest dokładnym odzwierciedleniem normy art. 9 ust. 1 Dyrektywy 98/26/WE.
 7. Rozdział 3 projektu ustawy określa organy właściwe i zasady wykonywania nadzoru nad systemami. Zagadnienie nadzoru i wydawania zgód na prowadzenie systemów prawo europejskie pozostawia regulacji krajowej (art. 10 Dyrektywy). Projekt ustawy przewiduje wykonywanie nadzoru przy pomocy Narodowego Banku Polskiego i Komisji Papierów Wartościowych.
 8. Kolejną grupą przepisów są przepisy karne. Dyrektywa nie zawiera norm nakładających sankcje karne. Zamieszczenie ich w prawie polskim nie stanowi naruszenia prawa europejskiego.
 9. Poza wyżej opisanymi postanowieniami, projekt ustawy zawiera normy służące właściwemu jej wykonywaniu. Zgodnie z art. 10 akapit 3 Dyrektywy, na podstawie art. 12 projektu inne podmioty niż bank centralny i Europejski Bank Centralny, będące uczestnikami systemu, będą zobowiązane każdemu, kto ma uzasadniony prawnie interes udzielać informacji o systemie. Projekt zawiera również przepisy dotyczące przekazywania informacji o ogłoszonych upadłościach. Są one odpowiednikami normy art. 6 ust. 2 Dyrektywy.
 10. Wdrożenie Dyrektywy 98/26/EC Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 maja 1998 roku w sprawie finalności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych jest wypełnieniem Zadania Szczegółowego A: „Dostosowanie systemu

płatniczego do wymogów Unii Europejskiej i europejskiego systemu banków centralnych”,
będącego częścią Priorytetu 11.4 NPPC: Wprowadzenie jednolitej waluty euro.

11. W konkluzji stwierdzam, że projekt ustawy o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami, jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Z poważaniem,

SEKRETARZ
Komitetu Integracji Europejskiej

z up. *Jacek Saryusz-Wolski*
Sekretarz Stanu

Do uprzejmej wiadomości:

Pan Rafał Zagórny
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Finansów

PROJEKT

Rozporządzenie Ministra Finansów
z dnia 2001 r .

**w sprawie określenia systemów płatności i systemów rozrachunku papierów wartościowych,
w których istnieje ryzyko systemowe.**

Na podstawie art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 2001 r. o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami (Dz.U. Nr, poz.) zarządza się, co następuje:

§ 1. Systemami płatności, do których stosuje się przepisy art. 2 - 12 ustawy z dnia 2001 r. o systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami (Dz.U. Nr, poz.), są następujące systemy:

- 1) system , prowadzony przez ,
- 2) system , prowadzony przez

§ 2. Systemami rozrachunku papierów wartościowych, do których stosuje się przepisy art. 2 -12 ustawy wskazanej w § 1, są następujące systemy:

- 1) system , prowadzony przez,
- 2) system , prowadzony przez

§3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się od dnia uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej.

§4. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2002 r.

Minister Finansów

UZASADNIENIE

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 2001 r. w sprawie określenia systemów, w których istnieje ryzyko systemowe, jest wykonaniem delegacji zawartej w art. 13 ust. 2 projektu ustawy z dnia 2001 r. o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami.

W rozporządzeniu wskazane zostaną systemy płatności oraz systemy rozrachunku papierów wartościowych, do których nie stosuje się z mocy prawa przepisów rozdziału 2 "Ostateczność rozrachunku" projektu ww. ustawy (zgodnie z art. 13 ust. 1 ww. przepisy stosuje się z mocy prawa do systemów rozrachunku papierów wartościowych prowadzonych przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. oraz systemów prowadzonych przez Narodowy Bank Polski) oraz w których występuje ryzyko systemowe, czyli ryzyko wystąpienia sytuacji, w której niewywiązanie się z zobowiązań przez uczestnika systemu może spowodować niewywiązanie się z zobowiązań przez innego uczestnika lub uczestników danego systemu.

W § 1 rozporządzenia wskazywane będą systemy płatności, natomiast w § 2 systemy rozrachunku papierów wartościowych.

W chwili obecnej poza systemami, które w zakresie dotyczącym ostateczności rozrachunku z mocy prawa będą podlegały ustawie, istnieją systemy płatności SYBIR i ELIXIR, prowadzone przez Krajową Izbę Rozliczeniową S.A. Jednakże wobec faktu, że do dnia 31 grudnia 2003 r. planuje się rezygnację z systemu SYBIR i pozostawienie tylko systemu ELIXIR, który tym samym obejmie większą niż dotąd liczbę płatności, oraz że zdaniem NBP w systemie ELIXIR istnieje ryzyko systemowe, w rozporządzeniu należałoby obecnie wskazać tylko system ELIXIR jako podlegający przepisom art. 2 - 12 ustawy.

W chwili obecnej nie można wskazać systemów rozrachunku papierów wartościowych prowadzonych przez inne podmioty niż KDPW S.A. i NBP, do których stosowałoby się przepisy art. 2 - 12 ustawy. W razie braku zaistnienia takich podmiotów do czasu podpisania rozporządzenia należałoby skreślić § 2 rozporządzenia, zaś obecnemu § 3 nadać oznaczenie § 2.

Przyjęcie rozporządzenia nie pociągnie za sobą skutków finansowych dla budżetu państwa.

Projekt

Rozporządzenie

Rady Ministrów

z dnia 2001 r.

w sprawie określenia sposobów powiadamiania w przypadku ogłoszenia upadłości podmiotów będących uczestnikami bądź uczestnikami pośrednimi systemów płatności i systemów rozrachunku papierów wartościowych oraz w razie wydania orzeczenia, postanowienia albo decyzji o likwidacji, zawieszeniu lub ograniczeniu prowadzenia działalności uczestnika skutkujących zawieszeniem lub ograniczeniem realizacji zleceń rozrachunku w systemie dotyczącym tego uczestnika.

Na podstawie art. 11 ust. 5 ustawy z dnia 2001 r. o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami (Dz. U. Nr ..., poz. ...) zarządza się, co następuje:

§1. Rozporządzenie określa:

- 1) 1) sposoby powiadamiania Narodowego Banku Polskiego, zwanego dalej „NBP”, przez sądy o ogłoszeniu upadłości podmiotów, wymienionych w obwieszczeniu, o którym mowa w art. 20 ustawy z dnia o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami, zwanej dalej „ustawą”,
- 2) 2) sposoby powiadamiania NBP przez sądy i właściwe organy w razie wydania orzeczenia, postanowienia albo decyzji o likwidacji, zawieszeniu lub ograniczeniu prowadzenia działalności uczestnika systemu, wymienionego w obwieszczeniu, o którym mowa w pkt. 1,
- 3) sposoby powiadamiania przez NBP podmiotu prowadzącego system, Komisji Papierów Wartościowych i Giełd, zwanej dalej „KPWiG”, o uzyskaniu informacji w sprawach, o których mowa w pkt. 1 i 2, oraz informacji o orzeczeniach, postanowieniach i decyzjach wydanych w zakresie zagranicznego postępowania upadłościowego, otrzymanych przez NBP od właściwych władz innych państw członkowskich.

§ 2. 1. Sposób powiadamiania, o którym mowa w § 1, może zostać określony w sposób uzgodniony między stronami, pod warunkiem że będzie zapewniać jednoznaczne zidentyfikowanie nadawcy, adresata oraz podmiotu, którego dotyczy powiadamianie, a także możliwość zweryfikowania treści przekazywanej informacji. W szczególności możliwe jest wykorzystanie urządzeń łączności przewodowej i bezprzewodowej do powiadamiania, o którym mowa w § 1, jak również potwierdzania przez upoważnione osoby faktu otrzymania przekazywanej informacji, weryfikacji treści przekazanej informacji, identyfikacji podmiotu, którego dotyczy powiadamianie.

2. O ile nie zostanie uzgodnione inaczej, za wiążący sposób powiadamiania, o którym mowa w § 1 pkt 1 i 2, uważa się przekazanie informacji telefaksem na podany numer.

3. O ile nie zostanie uzgodnione inaczej, za wiążący sposób powiadamiania, o którym mowa w § 1 pkt 3, przez NBP podmiotu prowadzącego system oraz KPWiG, uważa się przekazanie informacji telefaksem na numer wskazany NBP przez podmiot prowadzący system oraz KPWiG.

§ 3. W zakresie uregulowanym przedmiotowym rozporządzeniem, przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 czerwca 1999 r. w sprawie szczegółowego trybu doręczania pism sądowych przez pocztę w postępowaniu cywilnym (Dz. U. Nr 62, poz. 697 z 1999 r.) nie stosuje się.

§ 4. Przepisy § 1 - 3 stosuje się od dnia uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej.

§ 5. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2002 r.

Prezes Rady Ministrów

Uzasadnienie

Art. 11 ust. 5 projektu ustawy z dnia 2001 r. o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami (Dz. U. Nr ..., poz. ...), zawiera delegację dla Rady Ministrów do określenia, w drodze rozporządzenia, sposobów powiadamiania w przypadku ogłoszenia upadłości podmiotów będących uczestnikami bądź uczestnikami pośrednimi systemów płatności i systemów rozrachunku papierów wartościowych oraz w razie wydania orzeczenia, postanowienia albo decyzji o likwidacji, zawieszeniu lub ograniczeniu prowadzenia działalności uczestnika skutkujących zawieszeniem lub ograniczeniem realizacji zleceń rozrachunku w systemie dotyczącym tego uczestnika.

Ustawa, w zakresie określenia momentu powstania skutków ogłoszenia upadłości podmiotu czyni wyjątek od ogólnej zasady, przesuwając go na moment dojścia do NBP powiadomienia o ogłoszeniu upadłości, wydaniu postanowienia o otwarciu postępowania układowego albo o wydaniu przez sąd lub właściwy organ orzeczenia lub decyzji o likwidacji, zawieszeniu lub ograniczeniu prowadzenia działalności uczestnika skutkujących zawieszeniem lub ograniczeniem realizacji zleceń rozrachunku w systemie dotyczącym uczestnika.

Biorąc powyższe pod uwagę niezwykle istotne jest określenie sposobu powiadamiania, o którym mowa w art. 11 ust. 1, 2, 3 pkt 1 i 2 oraz ust. 4, uwzględniając w szczególności właściwości postępowania, w którym wydano orzeczenie, postanowienie lub decyzję, oraz możliwość wykorzystania technicznych środków łączności.

Z uwagi na szereg możliwości technicznych, za pomocą których powiadomienie o którym mowa powyżej może zostać dokonane, projekt rozporządzenia pozostawia w tym zakresie swobodę wyboru stronom, z zastrzeżeniem, że sposób powiadomienia winien zapewnić możliwość jednoznacznego zidentyfikowania nadawcy, adresata oraz podmiotu, którego dotyczy powiadamianie, a także możliwość zweryfikowania treści przekazywanej informacji.

W przypadku, gdy strony nie uzgodnią szczególnej formy powiadomienia, za wiążące powiadomienie uznaje się przekazanie informacji telefaksem na podany numer lub na numer wskazany NBP przez podmiot prowadzący system oraz KPWiG.

Projekt ww. rozporządzenia zawiera ponadto w § 3 normę kolizyjną, wyłączającą stosowanie, w zakresie uregulowanym przedmiotowym rozporządzeniem, przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 czerwca 1999 r. w sprawie szczegółowego trybu doręczania pism sądowych przez pocztę w postępowaniu cywilnym (Dz. U. Nr 62, poz. 697 z 1999 r.).

Wejście w życie niniejszego rozporządzenia nie spowoduje negatywnych skutków dla budżetu państwa.

DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY**z dnia 19 maja 1998 r.****w sprawie finalności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych****(98/26/WE)**

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, a w szczególności zaś jego art. 100a,

uwzględniając wniosek Komisji¹,

uwzględniając opinię Europejskiego Instytutu Walutowego²,

uwzględniając opinię Komitetu Ekonomiczno-Społecznego³,

działając zgodnie z procedurą ustanowioną w art. 189b Traktatu⁴,

a także mając na uwadze, co następuje:

1. raport Lamfalussy`ego z 1990 r. dla gubernatorów banków centralnych krajów G-10 wskazał na istotne ryzyko systemowe właściwe dla systemów płatności funkcjonujących na bazie kilku typów prawnych regulujących kompensowania płatności, w szczególności kompensowanie wielostronne; zmniejszenie ryzyk prawnych związanych z uczestnictwem w systemach rozrachunku brutto w czasie rzeczywistym ma fundamentalne znaczenie, biorąc pod uwagę coraz wyższy stopień rozwoju tych systemów;
2. zagadnieniem najwyższej wagi jest również zmniejszenie poziomu ryzyka związanego z uczestnictwem w systemach rozrachunku papierów wartościowych, w szczególności, gdy istnieją ściśle powiązania pomiędzy takimi systemami i systemami płatności;
3. celem niniejszej dyrektywy jest przyczynienie się do sprawnego i efektywnego pod względem kosztów funkcjonowania porozumień w zakresie rozrachunku płatności transgranicznych i papierów wartościowych w ramach Wspólnoty, co wzmacnia swobodę przepływu kapitału na rynku wewnętrznym; tym samym dyrektywa niniejsza wspiera postęp, jaki poczyniono w kierunku stworzenia rynku wewnętrznego, w szczególności w kierunku swobody

¹ Dz.U. WE nr C 207, z 18.07.1996, str. 13, i Dz.U. WE nr C 259, z 26.08.1997, str. 6.

² Opinia wydana 21 listopada 1996 r.

³ Dz.U. WE nr C 56, z 24.02.1997, str. 1.

⁴ Opinia Parlamentu Europejskiego z 9 kwietnia 1997 r. (Dz.U. WE nr C 132, z 28.04. 1997, str. 74), wspólne stanowisko Rady z 13 października 1997 r. (Dz.U. WE nr C 375, z 10.12.1997, str. 34) i decyzja Parlamentu Europejskiego z 29 stycznia 1998 r. (Dz.U. WE nr C 56, z 23.02.1998). Decyzja Rady z 27 kwietnia 1998 r.

świadczenia usług i liberalizacji przepływów kapitału, w celu realizacji Unii Gospodarczej i Walutowej;

4. pożądane jest, aby systemy prawne państw członkowskich zmierzały do minimalizacji zakłóceń w systemie spowodowanych przez postępowanie upadłościowe wobec uczestnika tego systemu;
5. propozycja dyrektywy o reorganizacji i likwidacji instytucji kredytowych przedłożona w 1985 r. i uzupełniona 8 lutego 1988 r. jest ciągle jeszcze w toku postępowania przed Radą; Konwencja o Postępowaniu Upadłościowym sformułowana w dniu 23 listopada 1995 r. na spotkaniu państw członkowskich w ramach Rady wyraźnie eliminuje przedsiębiorstwa ubezpieczeniowe, instytucje kredytowe i firmy inwestycyjne;
6. niniejsza dyrektywa ma na celu objęcie systemów płatności i systemów rozrachunku papierów wartościowych zarówno krajowych, jak i transgranicznych; niniejsza dyrektywa ma zastosowanie do systemów funkcjonujących w ramach Wspólnoty i do dodatkowego zabezpieczenia ustanowionego przez ich uczestników, czy to ze Wspólnoty, czy z państw trzecich, w związku z uczestnictwem w tych systemach;
7. państwa członkowskie mogą stosować przepisy niniejszej dyrektywy do instytucji krajowych, bezpośrednio uczestniczących w systemach państw trzecich i do dodatkowego zabezpieczenia dostarczonego w związku z uczestnictwem w takich systemach;
8. państwa członkowskie powinny mieć możliwość wskazania jako system podlegający niniejszej dyrektywie takiego systemu, którego głównym przedmiotem działania jest prowadzenie rozrachunku papierów wartościowych, nawet jeżeli system taki w ograniczonym stopniu zajmuje się także towarowymi instrumentami pochodnymi;
9. redukcja ryzyka systemowego wymaga w szczególności finalności rozrachunku i zastosowania dodatkowego zabezpieczenia; dodatkowe zabezpieczenie obejmuje wszystkie środki przekazane przez uczestnika innym uczestnikom systemów płatności i/lub systemów rozrachunku papierów wartościowych w celu zabezpieczenia praw i zobowiązań w związku z tym systemem, w tym umowy o odkupie, ustawowe prawa zastawu i transfery powiernicze; przepisy prawa krajowego dotyczące dodatkowego zabezpieczenia, jakie może być stosowane nie powinny zależeć od definicji dodatkowego zabezpieczenia w niniejszej dyrektywie;
10. niniejsza dyrektywa, poprzez objęcie dodatkowego zabezpieczenia dostarczonego w związku z operacjami banków centralnych państw członkowskich w aspekcie ich roli banków centralnych, w tym operacjami polityki pieniężnej, wspomaga Europejski Instytut Walutowy w realizacji jego zadania promowania efektywności płatności transgranicznych mającego na względzie przygotowanie trzeciego etapu Unii Gospodarczej i Walutowej i przyczynia się w ten sposób do rozwoju niezbędnych ram prawnych, w ramach których przyszły Europejski Bank Centralny może rozwijać swoją politykę;
11. zlecenia transferu i ich kompensowanie powinny być prawnie wymagalne na mocy jurysdykcji wszystkich państw członkowskich i być wiążące dla stron trzecich;

12. zasady finalności kompensowania nie powinny uniemożliwiać sprawdzenia systemów przed dokonaniem kompensowania, czy zlecenia wprowadzone do systemu są zgodne z zasadami tego systemu i czy pozwalają na dokonanie rozrachunku w tym systemie;
13. żaden z przepisów niniejszej dyrektywy nie powinien uniemożliwiać uczestnikowi lub stronie trzeciej wykonania jakichkolwiek praw lub roszczeń wynikających z bazowej transakcji, na mocy których mogą oni mieć prawo do zwrotu lub rekompensaty z tytułu zlecenia transferu wprowadzonego do systemu, np. w przypadku oszustwa czy błędu technicznego, dopóki nie prowadzi to ani do cofnięcia kompensowania, ani do odwołania zlecenia transferu w systemie;
14. konieczne jest zapewnienie, że zlecenia transferu nie mogą być odwołane po upływie momentu zdefiniowanego przez zasady tego systemu;
15. konieczne jest, aby państwo członkowskie powiadamiało niezwłocznie inne państwa członkowskie o otwarciu postępowania upadłościowego wobec uczestnika systemu;
16. postępowanie upadłościowe nie powinno działać wstecz w odniesieniu do praw i zobowiązań uczestników systemu;
17. w przypadku postępowania upadłościowego wobec uczestnika systemu, niniejsza dyrektywa dodatkowo ma na celu określenie, które prawo upadłościowe stosuje się do praw i zobowiązań tego uczestnika w związku z jego uczestnictwem w systemie;
18. dodatkowe zabezpieczenie powinno być wyłączone ze skutków prawa upadłościowego stosowanego wobec niewypłacalnego uczestnika;
19. przepisy art. 9 ust. 2 powinny odnosić się jedynie do rejestru, rachunku lub scentralizowanego systemu depozytowego, które dowodzą istnienia praw własności lub praw do dostawy lub transferu odpowiednich papierów wartościowych;
20. celem przepisów art. 9 ust. 2 jest zapewnienie, że jeżeli uczestnik, bank centralny państwa członkowskiego lub przyszły Europejski Bank Centralny posiada ważne i skuteczne dodatkowe zabezpieczenie, jak to jest określone przez prawo państwa członkowskiego, w którym znajduje się odpowiedni rejestr, rachunek lub scentralizowany system depozytowy, wówczas moc prawna i wymagalność tego dodatkowego zabezpieczenia w stosunku do systemu (i jego operatora) i w stosunku do każdej innej osoby występującej z roszczeniem bezpośrednio lub pośrednio przez ten system, powinna być określona jedynie z punktu widzenia prawa tego państwa członkowskiego;
21. przepisy art. 9 ust. 2 nie mają na celu zakłócenia funkcjonowania i skuteczności prawa państwa członkowskiego, na mocy którego papiery wartościowe ustanowiono lub prawa państwa członkowskiego, w którym papiery wartościowe mogą w inny sposób być zlokalizowane (w tym, bez ograniczenia, prawa dotyczące tworzenia, własności lub przenoszenia takich papierów wartościowych lub praw do takich papierów wartościowych) i nie powinny być interpretowane w ten sposób, że każde dodatkowe zabezpieczenie będzie

bezpośrednio wykonalne lub będzie uznawane w każdym takim państwie członkowskim w sposób inny niż zgodnie z prawem tego państwa członkowskiego;

22. pożądane jest, aby państwa członkowskie próbowały ustanowić odpowiednie połączenia pomiędzy wszystkimi systemami rozrachunku papierów wartościowych, objętymi niniejszą dyrektywą, w celu promowania maksymalnej przejrzystości i prawnej pewności transakcji związanych z papierami wartościowymi;
23. przyjęcie niniejszej dyrektywy stanowi najbardziej właściwy sposób realizacji wyżej wymienionych celów i nie wykracza poza to, co jest konieczne dla ich osiągnięcia,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZĄ DYREKTYWĘ:

SEKCJA I

ZAKRES ZASTOSOWANIA I DEFINICJE

Artykuł 1

Przepisy niniejszej dyrektywy stosują się do:

- a) każdego systemu, jak zdefiniowano w art. 2 lit. a), podlegającego prawu państwa członkowskiego i działającego w dowolnej walucie, ecu lub w różnych walutach, które system taki wzajemnie wymienia;
- b) każdego uczestnika takiego systemu;
- c) dodatkowego zabezpieczenia dostarczonego w związku z :
 - uczestnictwem w systemie, lub
 - operacjami przeprowadzanymi przez banki centralne państw członkowskich w ramach wykonywania przez nie funkcji banków centralnych.

Artykuł 2

Do celów niniejszej dyrektywy:

- a) „system” oznacza formalne porozumienie:
 - pomiędzy trzema lub więcej uczestnikami, nie wliczając w to agenta rozrachunkowego, partnera centralnego, izby rozliczeniowej, uczestnika pośredniego, jeżeli tacy występują, w

którym obowiązują wspólne zasady i jednolite ustalenia służące realizacji zleceń transferu pomiędzy uczestnikami;

- podlegające wybranemu przez uczestników prawu państwa członkowskiego, jednakże uczestnicy mogą wybrać prawo tylko takiego państwa członkowskiego, w którym co najmniej jeden z uczestników ma swoją siedzibę główną, oraz
- wskazane, nie naruszające innych, bardziej restrykcyjnych, powszechnie obowiązujących warunków ustanowionych przez prawo krajowe, jako system i zgłoszone Komisji przez państwo członkowskie, którego prawo się stosuje, po zaakceptowaniu przez to państwo członkowskie zasad funkcjonowania tego systemu.

Z zachowaniem warunków zawartych w pierwszym akapicie, państwo członkowskie może wskazać jako system takie formalne porozumienie, którego działalność polega na realizacji zleceń transferu, jak zdefiniowano w lit. i) myślnik drugi, i które w ograniczonym zakresie realizuje zlecenia odnoszące się do innych instrumentów finansowych, gdy to państwo członkowskie uzna, że wskazanie takie jest zasadne ze względu na ryzyko systemowe.

Państwo członkowskie może również, w indywidualnych przypadkach, wskazać jako system takie formalne porozumienie pomiędzy dwoma uczestnikami, nie uwzględniając agenta rozrachunkowego, partnera centralnego, izby rozliczeniowej ani uczestnika pośredniego, jeżeli tacy występują, gdy takie państwo członkowskie uzna, że wskazanie takie jest zasadne ze względu na ryzyko systemowe;

b) „instytucja” oznacza:

- instytucję kredytową, jak zdefiniowano w art. 1 myślnik pierwszy dyrektywy 77/780/EWG⁵, włączając instytucje wymienione na liście zawartej w art. 2 ust. 2 tej dyrektywy, lub
- firmę inwestycyjną, jak zdefiniowano w punkcie 2 art. 1 dyrektywy 93/22/EWG⁶, z wyjątkiem instytucji wymienionych na liście zawartej w art. 2 ust. 2 lit. a)-k) tej dyrektywy, lub
- organy władzy publicznej i przedsiębiorstwa przez nie gwarantowane, lub
- wszelkie przedsiębiorstwa, których siedziby główne znajdują się poza terytorium Wspólnoty, i funkcje, które odpowiadają funkcjom instytucji kredytowych lub firm inwestycyjnych Wspólnoty, jak zdefiniowano w akapicie pierwszym i drugim, które uczestniczą w systemie i które ponoszą odpowiedzialność za wykonanie zobowiązań finansowych wynikających z realizacji zleceń transferu w tym systemie.

⁵ Pierwsza dyrektywa Rady 77/780/EWG z dnia 12 grudnia 1977 r. w sprawie koordynacji ustaw, rozporządzeń i przepisów administracyjnych dotyczących podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe (Dz.U. WE nr L 322, z 17.12.1977, str. 30). Dyrektywa z ostatnimi zmianami wprowadzonymi dyrektywą 96/13/WE (Dz.U. WE nr L 66, z 16.03.1996, str. 15).

⁶ Dyrektywa Rady 93/22/EWG z dnia 10 maja 1993 r. w sprawie usług inwestycyjnych w zakresie papierów wartościowych (Dz.U. WE nr L 141, z 11.06.1993, str. 27). Dyrektywa z ostatnimi zmianami wprowadzonymi dyrektywą 97/9/WE (Dz.U. WE nr L 84, z 26.03.1997, str. 22).

Jeżeli system jest nadzorowany zgodnie z ustawodawstwem krajowym i jedynie realizuje zlecenia transferu, jak zdefiniowano w lit. i) myślник drugi, jak również płatności wynikające z takich zleceń, państwo członkowskie może zdecydować, że przedsiębiorstwa, które uczestniczą w takim systemie i ponoszą odpowiedzialność za wypełnienie zobowiązań finansowych wynikających z realizacji zleceń transferu w tym systemie, mogą być uznane za instytucje, pod warunkiem że co najmniej trzech uczestników takiego systemu należy do kategorii, o których mowa w pierwszym akapicie i że decyzja taka jest zasadna ze względu na ryzyko systemowe;

- c) „partner centralny” oznacza podmiot umiejscowiony między instytucjami w systemie, który działa jako wyłączny kontrahent tych instytucji w odniesieniu do ich zleceń transferu;
- d) „agent rozrachunkowy” oznacza podmiot udostępniający instytucjom i/lub partnerowi centralnemu uczestniczącemu w systemach rachunki rozliczeniowej, poprzez które w takich systemach dokonywany jest rozrachunek zleceń transferu, oraz, w niektórych przypadkach, udzielający kredytu dla celów rozrachunkowych tym instytucjom i/lub partnerom centralnym;
- e) „izba rozliczeniowa” oznacza podmiot ponoszący odpowiedzialność za wyliczenie pozycji netto instytucji, partnera centralnego i/lub agenta rozrachunkowego, jeżeli tacy występują;
- f) „uczestnik” oznacza instytucję, partnera centralnego, agenta rozrachunkowego lub izbę rozliczeniową.

Zgodnie z zasadami systemu, ten sam uczestnik może działać jako partner centralny, agent rozrachunkowy lub izba rozliczeniowa lub realizować część lub całość tych zadań.

Państwo członkowskie może zdecydować, że do celów niniejszej dyrektywy uczestnik pośredni może być uznany za uczestnika, jeżeli jest to zasadne ze względu na ryzyko systemowe i pod warunkiem że uczestnik pośredni jest znany systemowi;

- g) „uczestnik pośredni” oznacza instytucję kredytową zdefiniowaną w lit. b) myślник pierwszy, posiadającą stosunki umowne z instytucją uczestniczącą w systemie i realizującą zlecenia transferu, jak zdefiniowano w lit. i) myślник pierwszy, która umożliwia wyżej wymienionej instytucji kredytowej przekazywanie zleceń transferu przez system;
- h) „papiery wartościowe” oznaczają wszystkie instrumenty, o których mowa w części B załącznika dyrektywy 93/22/EWG;
- i) „zlecenie transferu” oznacza:
 - każde wystawione przez uczestnika zlecenie przekazania do dyspozycji odbiorcy kwoty pieniężnej w formie zapisu księgowego na rachunkach instytucji kredytowej, banku centralnego lub agenta rozrachunkowego lub każde zlecenie, które powoduje przyjęcie lub wypełnienie zobowiązania płatniczego, jak to określają zasady systemu, lub

- każde wystawione przez uczestnika zlecenie przeniesienia tytułu do zabezpieczenia, tytułu ustanowionego na papierach wartościowych lub udziału w zabezpieczeniach lub papierach wartościowych w formie zapisu księgowego w rejestrze lub w inny sposób;
- j) „postępowanie upadłościowe” oznacza każde środki zaradcze przewidziane w prawie państwa członkowskiego lub państwa trzeciego zmierzające do likwidacji uczestnika, lub jego reorganizacji, gdzie takie środki zaradcze obejmują zawieszenie lub nałożenie ograniczeń na transfery lub płatności;
- k) „kompensowanie” oznacza przekształcenie w jedną należność netto lub jedno zobowiązanie netto należności i zobowiązań wynikających ze zleceń transferu, które uczestnik lub uczestnicy albo wydają albo otrzymują od jednego lub więcej innych uczestników, co daje w wyniku tylko jedną należność netto, która powinna być zaspokojona lub tylko jedno zobowiązanie netto, które powinno być uregulowane;
- l) „rachunek rozliczeniowy” oznacza rachunek w banku centralnym, u agenta rozrachunkowego lub u partnera centralnego używany do utrzymywania środków pieniężnych lub papierów wartościowych oraz do rozrachunku transakcji pomiędzy uczestnikami w systemie;
- m) „dodatkowe zabezpieczenie” oznacza wszystkie zbywalne aktywa ustanowione jako zastaw (w tym pieniądze dostarczone jako zastaw), umowę odkupu lub podobną umowę lub cokolwiek innego, w celu zabezpieczenia praw i zobowiązań, które potencjalnie mogą powstać w związku z systemem, lub zostały dostarczone bankom centralnym państw członkowskich lub przyszłemu Europejskiemu Bankowi Centralnemu.

SEKCJA II

KOMPENSOWANIE I ZLECENIA TRANSFERU

Artykuł 3

1. Zlecenia transferu i kompensowanie są prawnie wymagalne i nawet w przypadku postępowania upadłościowego wobec uczestnika będą wiążące dla stron trzecich, pod warunkiem że zlecenia transferu zostały wprowadzone do systemu przed momentem otwarcia takiego postępowania upadłościowego, jak określono w art. 6 ust. 1.

Gdy, wyjątkowo, zlecenia transferu są wprowadzone do systemu po otwarciu postępowania upadłościowego i zrealizowane w dniu otwarcia takiego postępowania, będą one prawnie wymagalne i wiążące dla stron trzecich jedynie wtedy, gdy po terminie rozrachunku agent rozrachunkowy, partner centralny lub izba rozliczeniowa udowodnią, że nie wiedzieli, ani nie powinni byli wiedzieć o otwarciu takiego postępowania.

2. Żadne prawo, przepis, zasada lub praktyka dotyczące unieważnienia kontraktów i transakcji zawartych przed momentem otwarcia postępowania upadłościowego, jak zdefiniowano w art. 6 ust. 1, nie prowadzą do cofnięcia kompensowania.

3. Moment wprowadzenia zlecenia transferu do systemu jest określony przez zasady funkcjonowania tego systemu. Jeżeli w prawie krajowym rządzącym systemem istnieją warunki określające moment wprowadzenia zleceń do systemu, to zasady funkcjonowania systemu muszą być zgodne z tymi warunkami.

Artykuł 4

Państwa członkowskie mogą postanowić, że otwarcie postępowania upadłościowego wobec uczestnika nie uniemożliwia wykorzystania środków finansowych i papierów wartościowych dostępnych na rachunku rozliczeniowym tego uczestnika w celu wypełnienia jego zobowiązań w systemie w dniu otwarcia postępowania upadłościowego. Ponadto państwa członkowskie mogą również postanowić, żeby takie udogodnienia kredytowe uczestnika związane z systemem były wykorzystywane dla wypełnienia zobowiązań tego uczestnika w systemie, w zamian za dostępne, istniejące dodatkowe zabezpieczenie.

Artykuł 5

Zlecenie transferu nie może być odwołane ani przez uczestnika systemu, ani przez stronę trzecią od momentu zdefiniowanego przez zasady tego systemu.

SEKCJA III

POSTANOWIENIA DOTYCZĄCE POSTĘPOWANIA UPADŁOŚCIOWEGO

Artykuł 6

1. Do celów niniejszej dyrektywy moment otwarcia postępowania upadłościowego oznacza moment, w którym właściwa władza sądowa lub administracyjna przekazała swoją decyzję.

2. W przypadku podjęcia decyzji zgodnie z ust. 1, właściwa władza sądowa lub administracyjna natychmiast informuje o niej odpowiednie władze wyznaczone przez swoje państwo członkowskie.

3. Państwo członkowskie, o którym mowa w ust. 2, natychmiast informuje pozostałe państwa członkowskie.

Artykuł 7

Postępowanie upadłościowe nie działa wstecz na prawa i obowiązki uczestnika wynikające z jego uczestnictwa lub w związku z uczestnictwem w systemie przed momentem otwarcia takiego postępowania, jak zdefiniowano w art. 6 ust. 1.

Artykuł 8

W przypadku postępowania upadłościowego otwartego wobec uczestnika systemu, prawa lub obowiązki wynikające z uczestnictwa lub w związku z uczestnictwem takiego uczestnika w systemie, określone są w prawie regulującym ten system.

SEKCJA IV

WYŁĄCZENIE PRAW POSIADACZY DODATKOWEGO ZABEZPIECZENIA Z ODDZIAŁYWANIA SKUTKÓW UPADŁOŚCI STRONY PRZEDKŁADAJĄCEJ ZABEZPIECZENIE

Artykuł 9

1. Prawa:

- uczestnika do dodatkowego zabezpieczenia przekazanego mu w związku z systemem, oraz
- banków centralnych państw członkowskich lub przyszłego Europejskiego Banku Centralnego do przekazanego im dodatkowego zabezpieczenia

nie są naruszane przez postępowanie upadłościowe wobec uczestnika lub kontrahenta banków centralnych państw członkowskich lub przyszłego Europejskiego Banku Centralnego, który dostarczył dodatkowe zabezpieczenie. Takie dodatkowe zabezpieczenie może być zrealizowane w celu zaspokojenia tych praw.

2. Jeżeli, jako dodatkowe zabezpieczenie, uczestnikom i /lub bankom centralnym państw członkowskich lub przyszłemu Europejskiemu Bankowi Centralnemu przekazane są, jak to jest opisane w ust. 1, papiery wartościowe (w tym prawa z papierów wartościowych), a prawa tych podmiotów (lub prawa innego nominata, agenta lub strony trzeciej działającej w ich imieniu) w odniesieniu do papierów wartościowych są, zgodnie z prawem, zapisane w rejestrze, na rachunku lub w centralnym systemie depozytowym zlokalizowanym w państwie członkowskim, to prawa takich podmiotów jako posiadaczy dodatkowego zabezpieczenia w stosunku do tych papierów wartościowych, są określone przez prawo tego państwa członkowskiego.

SEKCJA V

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

Artykuł 10

Państwa członkowskie wyszczególniają systemy, które zostaną objęte zakresem niniejszej dyrektywy, i zgłaszają je Komisji oraz poinformują Komisję o władzach, wyznaczonych zgodnie z art. 6 ust. 2.

System wskaże państwu członkowskiemu, którego prawo stosuje, uczestników tego systemu, w tym uczestników pośrednich, jeżeli tacy są, jak również każdą zmianę w tym zakresie.

Dodatkowo, poza wskazaniem, o którym mowa w akapicie drugim, państwa członkowskie mogą nałożyć na systemy działające pod ich jurysdykcją wymagania w zakresie nadzoru lub autoryzacji.

Każdy, mający uzasadniony prawnie interes, może zażądać od instytucji informacji o systemach, których jest ona uczestnikiem, i przekazania informacji o głównych zasadach rządzących działaniem tych systemów.

Artykuł 11

1. Państwa członkowskie wprowadzają w życie ustawy, przepisy i postanowienia administracyjne konieczne wdrożenia niniejszej dyrektywy przed dniem 11 grudnia 1999 r. i niezwłocznie poinformują o tym Komisję.

Wspomniane środki powinny zawierać odniesienie do niniejszej dyrektywy lub odniesienie to powinno towarzyszyć ich urzędowej publikacji. Metody dokonywania takiego odniesienia określone są przez państwa członkowskie.

2. Państwa członkowskie prześlą Komisji treść podstawowych przepisów prawa krajowego przyjętych na podstawie niniejszej dyrektywy. W powiadomieniu tym państwa członkowskie przekazują tabelę zgodności pokazującą postanowienia krajowe, istniejące lub wprowadzone, w odniesieniu do każdego artykułu niniejszej dyrektywy.

Artykuł 12

Nie później niż trzy lata od daty, o której mowa w art. 11 ust. 1, Komisja przedstawi Parlamentowi Europejskiemu i Radzie raport na temat stosowania niniejszej dyrektywy, wraz z załączonymi propozycjami zmian tam, gdzie to właściwe.

Artykuł 13

Niniejsza dyrektywa wchodzi w życie w dniu jej opublikowania w *Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich*.

Artykuł 14

Niniejsza dyrektywa skierowana jest do państw członkowskich.

Sporządzono w Brukseli, dnia 19 maja 1998 roku.

W imieniu Parlamentu Europejskiego
J. M. GIL-ROBLES
Przewodniczący

W imieniu Rady
G. BROWN
Przewodniczący

ARTYKUŁY DYREKTYWY 98/26/WE W SPRAWIE FINALNOŚCI ROZRACHUNKU W SYSTEMACH PŁATNOŚCI I SYSTEMACH ROZRACHUNKU PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH.	ARTYKUŁY USTAWY O OSTATECZNOŚCI ROZRACHUNKU W SYSTEMACH PŁATNOŚCI I SYSTEMACH ROZRACHUNKU PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH ORAZ ZASADACH NADZORU NAD TYMI SYSTEMAMI.
Art. 2 lit. a zdanie 1	Art. 1 ust. 1 pkt 1 i 2, ust. 2, art. 13
Art. 2 lit. b	Art. 1 ust. 1 pkt 4
Art. 2 lit. c	Art. 1 ust. 1 pkt 5
Art. 2 lit. d	Art. 1 ust. 1 pkt 6
Art. 2 lit. e	Art. 1 ust. 1 pkt 7
Art. 2 lit. f zdanie 1	Art. 1 ust. 1 pkt 8
Art. 2 lit. f zdanie 2	Art. 1 ust. 4
Art. 2 lit. f zdanie 3	Art. 20 zd. 1
Art. 2 lit. g	Art. 1 ust. 1 pkt 9
Art. 2 lit. h	Art. 1 ust. 1 pkt 10 i ust. 3
Art. 2 lit. i	Art. 1 ust. 1 pkt 11
Art. 2 lit. j	Art. 1 ust. 1 pkt 12 i 13, art. 2
Art. 2 lit. k	Art. 1 ust. 1 pkt 15
Art. 2 lit. l	Art. 1 ust. 1 pkt 16
Art. 2 lit. m	Art. 1 ust. 1 pkt 17
Art. 3 ust. 1 zdanie 1	Art. 6 ust. 1 pkt 1
Art. 3 ust. 1 zdanie 2	Art. 6 ust. 1 pkt 2
Art. 3 ust. 2	Art. 6 ust. 2
Art. 3 ust. 3	Art. 15 ust. 2 pkt 3
Art. 4 zdanie 1	Art. 7 pkt 1
Art. 4 zdanie 2	Art. 7 pkt 2
Art. 5	Art. 4
Art. 6 ust. 1	Art. 1 ust. 1 pkt 13, art. 5, art. 11 ust. 1 i 2
Art. 6 ust. 2	Art. 11 ust. 1 i 2
Art. 6 ust. 3	Art. 11 ust. 3 pkt 3 i ust. 3
Art. 7	Art. 8
Art. 8	Art. 3, art. 9
Art. 9 ust. 1	Art. 10 ust. 1
Art. 9 ust. 2	Art. 10 ust. 2
Art. 10 zdanie 1	Art. 13, art. 21, art. 25 ust. 1, art. 26
Art. 10 zdanie 2	Art. 15 ust. 3 i 4, art. 25 ust. 2
Art. 10 zdanie 3	Art. 14 – 17, art. 25 ust. 2 – 5
Art. 10 zdanie 4	Art. 12